

STAATSKOERANT

VAN DIE

REPUBLIEK VAN NAMIBIË

N\$12.80

WINDHOEK - 1 Maart 2003

Nr. 2926

INHOUD

REGERINGSKENNISGEWINGS

Bladsy

Nr. 33	Inwerkingtreding van Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002)	1
Nr. 34	Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002): Inwerkingtreding van Afdeling 18	2
Nr. 35	Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002): Inwerkingtreding van Afdeling 28(3).....	2
Nr. 36	Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002): Inwerkingtreding van Afdeling 28(2).....	2
Nr. 37.	Regulasies gemaak kragtens die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002).....	3

Regeringskennisgewings

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

Nr. 33 2003

INWERKINGTREDING VAN KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002 (WET NR. 5 VAN 2002)

Kragtens Afdeling 47 van die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002), bepaal ek hiermee dat die betrokke Wet in werking sal tree op die datum van publikasie van hierdie Kennisgewing in die Staatskoerant.

H. POHAMBA
MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING
EN REHABILITASIE

Windhoek, 24 Februarie 2003

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

Nr. 34

2003

**KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002
(WET NR. 5 VAN 2002):
INWERKINGTREDING VAN AFDELING 18**

Kragtens Afdeling 18 van die Kommunale Grondhervormingswet, 2000 (Wet Nr. 5 van 2002), bepaal ek hiermee dat die betrokke Wet in werking sal tree op die datum van publikasie van hierdie Kennisgewing in die Staatskoerant.

H. POHAMBA**MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING
EN REHABILITASIE**

Windhoek, 24 Februarie 2003

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

Nr. 35

2003

**KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002
(WET NR. 5 VAN 2002):
INWERKINGTREDING VAN AFDELING 28(3)**

Kragtens Afdeling 28(4) van die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002), bepaal ek hiermee dat afdeling 28(3) van die betrokke Wet in werking sal tree op die datum van publikasie van hierdie Kennisgewing in die Staatskoerant.

H. POHAMBA**MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING
EN REHABILITASIE**

Windhoek, 24 Februarie 2003

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

Nr. 36

2003

**KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002
(WET NR. 5 VAN 2002)
INWERKINGTREDING VAN AFDELING 28(2)**

Kragtens Afdeling 28(4) van die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002), bepaal ek hiermee dat afdeling 28(2) van die betrokke Wet in werking sal tree op die datum van publikasie van hierdie Kennisgewing in die Staatskoerant.

H. POHAMBA**MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING
EN REHABILITASIE**

Windhoek, 24 Februarie 2003

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

Nr. 37

2003

**REGULASIES GEMAAK KRAGTENS DIE KOMMUNALE GROND
HERVORMINGSWET, 2002 (WET NR. 5 VAN 2002)**

Die Minister van Grond, Hervestiging en Rehabilitasie het kragtens afdeling 45 van die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002) die regulasies gemaak soos uiteengesit in die skedule.

H. POHAMBA**MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING
EN REHABILITASIE**

Windhoek, 24 Februarie 2003

SKEDULE**RANGSKIKKING VAN REGULASIES
VOORLOPIG**

1. Definisies

DEEL 1**GEWOONTE GRONDREGTE**

2. Aansoek om gewoonte grondreg
3. Maksimum grootte van grond wat gehou mag word kragtens gewoonte grondreg
4. Besonderhede wat betrekking het op die toekenning van gewoonte grondreg
5. Register van gewoonte grondregte en sertifikaat van registrasie van gewoonte grondreg
6. Kansellasië van gewoonte grondreg
7. Aansoek om erkenning en registrasie van reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet
8. Register van erkenning van reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet en sertifikaat van registrasie van daardie reg
9. Die aanhoor betreffende die aansoek om erkenning en registrasie van reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet
10. Voorwaardes betreffende weiding van vee van wettige bewoners op gemeenskaplike grond

DEEL 11**PAGREGTE**

11. Aansoek om pagreg
12. Aansoek om pagreg vir landboudoeleindes buite aangewese area
13. Maksimum grootte van grond wat toegestaan mag word kragtens 'n pagreg
14. Bepaling van bedrag betaalbaar m.b.t. pagreg
15. Voorwaardes van toepassing op pagreg
16. Register van pagreg en sertifikaat van pag

17. Aansoek om erkenning van die reg waarna in afdeling 35(1) van die Wet verwys word en vir die bestaan van 'n pagreg kragtens die Wet
18. Die aanhoor betreffende die aansoek om erkenning van reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet
19. Pagkontrak

DEEL 111

VOORLOPIGE ONDERSOEK VAN EIS TOT BESTAANDE REGTE

20. Vorm van kennisgewing betreffende die voorlopige ondersoek en vorm van dagvaardiging
21. Die in kennis stel en dagvaarding betreffende die hou van komitee van ondersoek
22. Die lei van voorlopige ondersoek
23. Die in kennis stel deur raad betreffende verslag van komitee van ondersoek

DEEL IV

ALGEMEEN

24. Aansoek om oordrag van gewoontereg grond of pagreg
25. Appèl teen besluit van Hoof, Tradisionele Owerheid of raad
26. Vrystellings met betrekking tot die behou van heinings op kommunale grond
27. Prosedure vir aansoek om volmag vir die oprig van 'n heining op kommunale grond en omstandighede waaronder so 'n magtiging nie vereis word nie
28. Prosedure vir die ondersoek wat uitgevoer moet word deur die raad vir die doel van oorweging van 'n aansoek, ingesluit die dagvaarding van getuies
29. Prosedure vir die verwysing van 'n saak aan arbiter
30. Voorwaardes waaronder prospektering of mynoperasies uitgevoer mag word op kommunale grond
31. Bestryding en voorkoming van gronderosie
32. Beskerming van landelike bronne
33. Betaling van vergoeding aan persone wie se regte tot okkupasie of gebruik van kommunale grond beëindig word weens die terugtrekking van enige grondgebied vir 'n doel in openbare belang

34. Sake betreffende strate/paaie, waterlope, woude en die gebruik van water, hout, klei en klip op kommunale grond
35. Funksies van die sekretaris/sekretaresse van 'n raad
36. Uitsetting van persone wat kommunale grond besit
37. Misdrywe en boetes
38. Fooie betaalbaar
39. Herroeping van regulasies
Bylae 1
Bylae 2

VOORLOPIG

Definisies

1. In hierdie regulasies het enige woord of uitdrukking waaraan mening in die Wet toegeskryf word, daardie betekenis, tensy die konteks dit anders aandui, en -

“Wet” beteken die Kommunale Grondhervormingswet, 2002 (Wet Nr. 5 van 2002);

“landbougrond” beteken landbougrond soos gedefineer in afdeling 1 van die Landbou (Kommersiële) Grondhervormingswet, 1995 (Wet Nr. 6 van 1995);

“hoof” sluit in die hoof van 'n tradisionele gemeenskap soos gedefineer in afdeling 1 van die Tradisionele Owerheidswet, 2000 (Wet Nr. 25 van 2000);

“groot lewende hawe” beteken enige uitgegroeide bees, perd, donkie of muil;

“klein lewende hawe” beteken enige uitgegroeide skaap, bok of vark; en

“skryf” sluit handgeskrewe uit.

DEEL 1 GEWOONTE GRONDREGTE

Aansoek om gewoonte grondreg

2. (1) Elke aansoek kragtens afdeling 22(1) van die Wet vir die toestaan van 'n gewoonte grondreg, moet gedoen word in die vorm van Vorm 1 soos uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat ingedien word by die Hoof.

(2) Alle informasie wat in Vorm 1 vereis word, moet ten volle daarin vermeld word.

(3) Voordat die toekenning van enige gewoonte grondreg gedoen word, moet 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid vir 'n tydperk van ten minste sewe dae 'n kennisgewing op 'n kennisgewingbord by die kantoor van die Tradisionele Owerheid vertoon -

(a) waarop vermeld word -

- (i) die naam van die aansoeker;
- (ii) die geskatte grootte van die grond waarom aansoek gedoen word;
- (iii) die geografiese ligging van die grond waarom aansoek gedoen word; en
- (iv) die soort gewoonte grondreg waarom aansoek gedoen word, en

(b) waarop betrokke partye uitgenooi word om enige besware betreffende die aansoek in te dien by die Hoof of Tradisionele Owerheid binne 'n tydperk van sewe dae.

(4) 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid mag bewerkstellig dat die informasie bevat in die kennisgewing waarna verwys word in subregulasie (3) in enige koerant gepubliseer word, wat in die kommunale gebied versprei word, of op enige radiostasie in die kommunale gebied uitgesaai word.

Maksimum grootte van grond wat gehou mag word kragtens die gewoonte grondreg

3. (1) Onderworpe aan afdeling 23(1) van die Wet en subregulasie (2), mag die grootte van die grond wat kragtens 'n gewoonte grondreg toegeken word, nie groter as 20 hektaar wees nie.

(2) Indien 'n persoon aansoek doen om grond wat groter is as die grootte waarna in subregulasie (1) verwys word, moet die Hoof of Tradisionele Owerheid die saak, met voldoende redes en motiverings deur die aansoeker en die Hoof of Tradisionele Owerheid, aan die Minister verwys vir sy of haar skriftelike toestemming soos oorweeg in afdeling 23(1) van die Wet.

Besonderhede wat betrekking het op die toekenning van gewoonte grondreg

4. 'n Hoof of Tradisionele Owerheid wat 'n gewoonte grondreg kragtens afdeling 22 van die Wet toegeken het, moet binne 'n tydperk van 30 dae na die toekenning van die gewoonte grondreg, aan die raad 'n kopie van die aansoekvorm voorsien, asook die volgende besonderhede wat betrekking het op die toekenning van die reg -

- (a) die tipe gewoonte grondreg wat toegeken is;
- (b) die geografiese ligging van die deel van die grond wat toegeken is;
- (c) die grootte in vierkante meter of hektaar van die deel van die grond wat toegeken is; en
- (d) indien die aansoeker die voordelige gebruik van enige ander grond het, hetsy kommunale grond òf andersins, en die grootte, ligging en doel van gebruik deur die aansoeker van daardie grond.

Register van gewoonte grondregte en sertifikaat van registrasie van gewoonte grondreg

5. (1) 'n Raad moet 'n register hou m.b.t. die gewoonte grondregte wat toegeken en deur die Raad goedgekeur is, en die volgende besonderhede m.b.t. elke gewoonte grondreg moet in die register opgeteken word -

- (a) die naam, geslag, nasionaliteit en geboortedatum van die persoon aan wie die gewoonte grondreg toegeken is;
- (b) die name van die gade en ander afhanklikes van die persoon waarna in paragraaf (a) verwys word;
- (c) die tipe gewoonte grondreg wat toegeken is;
- (d) die geografiese ligging van die deel van die grond wat toegeken is;
- (e) die grootte in vierkante meter of hektaar van die deel van die land wat toegeken is; en

(f) die naam van die kommunale gebied en die streek waarin die grond geleë is.

(2) 'n Sertifikaat van registrasie van 'n gewoonte grondreg waarna verwys word in afdeling 25 (1)(b) moet uitgereik word aan die houer van die reg in die vorm van Vorm 2 uiteengesit in Bylae 1.

Kansellasië van gewoonte grondreg

6. (1) Bygevoeg tot die redes genoem in afdeling 27(1)(a) en (b) van die Wet mag 'n Hoof of Tradisionele Owerheid 'n gewoonte grondreg kanselleer, ingesluit 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet,

-

(a) indien die grond gebruik word vir 'n ander doel as die doel waarvoor dit toegeken is;

(b) indien die grond vir drie aaneenlopende jare nie gebruik is nie;

(c) indien die gewoonte grondreg bekom is deur bedrog en nie in ooreenstemming met die Wet nie; en

(d) indien 'n gewoonte grondreg t.o.v. die grond voorheen toegeken is aan 'n ander persoon kragtens hierdie Wet en so 'n reg nie beëindig is in ooreenstemming met enige voorsiening van die Wet nie.

(2) 'n Hoof of Tradisionele Owerheid wat 'n gewoonte grondreg gekanselleer het, moet aan die raad die volgende besonderhede betreffende die kansellasië voorsien –

(a) die naam, geslag, nasionaliteit en geboortedatum van die persoon wie se reg gekanselleer is;

(b) die name van die gade en enige ander afhanklikes van die persoon waarna in paragraaf (a) verwys word;

(c) die tipe gewoonte grondreg wat gekanselleer is;

(d) die geografiese ligging van die deel van die grond gehou kragtens so 'n gekanselleerde reg;

(e) die grootte in vierkante meter of hektaar van die deel van die grond;

(f) die naam van die kommunale gebied en die streek waarin die grond geleë is;

(g) die datum waarop die gewoonte grondreg gekanselleer is; en

(h) die rede vir die kansellasië van die reg.

(3) Die raad moet die kansellasië van 'n gewoonte grondreg in die register aanteken, waarna in regulasie 5(1) verwys word.

Aansoek om erkenning en registrasie van reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet

7. (1) Elke aansoek kragtens afdeling 28 (2) van die Wet vir die erkenning en registrasie van 'n bestaande gewoonte grondreg waarna daar in afdeling 28(1) van die Wet verwys word, en, waar van toepassing, magtiging vir die retensie van enige heining op die betrokke grond, moet gemaak word in die vorm van Vorm 3 uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat ingedien word.

(2) Alle informasie vereis is Vorm 3 moet volledig daarop ingevul word of daarby aangeheg word.

(3) Die brief van die Hoof of Tradisionele Owerheid waarna daar in afdeling 28(5) van die Wet verwys word, moet informasie bevat wat betrekking het daarop -

(a) of die aansoek ondersteun word deur die Hoof of die Tradisionele Owerheid aldan nie; en

(b) enige ander informasie wat die Hoof of Tradisionele Owerheid graag onder die aandag van die raad wil bring.

(4) Voor die erkenning en registrasie van 'n reg waarna in subregulasie (1) verwys word, moet die raad op 'n kennisgewingbord by die kantoor vir ten minste 'n tydperk van sewe dae 'n kennisgewing aanbring -

(a) waarop die volgende staan -

(i) die naam van die applikant;

(ii) die geskatte grootte van die grond ten opsigte waarvan die aansoek om erkenning van die reg gedoen is;

(iii) die geografiese ligging van die grond ten opsigte waarvan die aansoek om erkenning van die reg gedoen is; en

(iv) die tipe gewoonte grondreg ten opsigte waarvan die aansoek om erkenning gedoen is, en

(b) waarop betrokke partye uitgenooi word om enige besware betreffende die aansoek in te dien by die raad binne 'n tydperk van sewe dae.

(5) 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid mag bewerkstellig dat die informasie bevat in die kennisgewing waarna verwys word in subregulasie (3) in enige koerant gepubliseer word, wat in die kommunale gebied versprei word, of op enige radiostasie in die kommunale gebied uitgesaai word.

Register van erkenning van reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet en sertifikaat van registrasie van daardie reg

8. (1) Die register waarin 'n raad die erkenning van 'n gewoonte grondreg moet aanteken, waarna in afdeling 28(1) van die Wet verwys word soos oorweeg in afdeling 28(7) daarvan, moet die volgende besonderhede bevat

- (a) die naam, geslag, nasionaliteit en geboortedatum van die persoon wie se reg erken is;
- (b) die name van die gade en enige ander afhanklikes van die persoon waarna in paragraaf (a) verwys word;
- (c) die tipe gewoonte grondreg wat erken is;
- (d) die geografiese ligging van die deel van die grond waarvoor die reg erken is;
- (e) die grootte in vierkante meter of hektaar van die deel van die grond waarvoor die reg erken is; en
- (f) indien die retensie van enige heining van die grond gemagtig is, die soort heining en die dimensies of die grondgebied wat omhein word.

(2) 'n Sertifikaat van registrasie vir die erkenning van 'n bestaande gewoonte grondreg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet moet uitgereik word aan die houer van die reg in die vorm van Vorm 4 uiteengesit in Bylae 1.

Die aanhoor betreffende die aansoek om erkenning en registrasie van bestaande gewoonte grondreg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet

9. (1) Indien die raad kragtes afdeling 28(1) van die Wet bepaal dat 'n aanhoor waarna in daardie afdeling verwys word, gehou moet word, moet die sekretaris/sekretaresse die aansoeker skriftelik daarvan verwittig met –

- (a) die rede vir die hou van die aanhoor;

- (b) die datum, tyd en plek waar die aanhoor sal plaasvind;
- (c) om tydens die verhoor enige dokumentêre bewyse te voorsien of enige verbale bewyse te gee om sy of haar eis te ondersteun;
- (d) om seker te maak dat enige getuie wat hy of sy beoog om te roep ter ondersteuning van sy of haar eis, teenwoordig sal wees tydens die aanhoor.

(2) Tydens die aanhoor -

- (a) moet die voorsitter van die Raad besonderhede van enige eise wat in konflik is met die betrekking tot die grond gee, of die rede hoekom die geldigheid van die aansoeker se eis betwyfel word, en
- (b) mag die voorsitter van die Raad dokumentêre bewyse voorlê of getuies oproep om te getuig in enige saak relevant tot die saak van die aanhoor.

(3) Die betrokke kandidaat -

- (a) mag enige persoon ondervra wat mondelinge getuienis gelewer het, of wat dokumentêre bewys voorgelê het soos verwys in subregulasie 2(b); en
- (b) mag bewyse gee en aanvoer, dokumentêre bewyse ingesluit, ter ondersteuning van sy of haar eis, of in weerlegging van enige dokument of bewys waarna verwys word in paragraaf (a).

(4) Die voorsitter van die Raad mag 'n eed of 'n verklaring afneem van enige getuie wat voor die raad verskyn.

(5) Die voorsitter en ander lede van die raad met sy of haar toestemming, mag vrae stel aan enige persoon wat bewyse lewer.

(6) Nadat alle bewyse gelewer is, moet die aansoeker die kans gegun word om die raad aan te spreek op die bewyse en of die aansoek toegestaan moet word of nie.

(7) By die gevolgtrekking van die aanhoor, moet die Raad 'n besluit neem in ooreenstemming met afdeling 28(10) van die Wet, wat -

- (a) op skrif gestel moet word;
- (b) deur die voorsitter van die raad geteken moet word; en
- (c) bekend gemaak moet word tydens die aanhoor.

(8) Die raad mag te alle tye die aanhoor verdaag om hervat te word op die datum, tyd en plek wat die raad mag bepaal of wat deur die sekretaris/sekretaresse van die raad per geregistreerde pos aan alle betrokke partye gekommunikeer sal word.

Voorwaardes betreffende weiding van vee van wettige bewoners op gemeenskaplike grond

10. (1) Kragtens subregulasie (2) mag 'n wettige bewoner waarna verwys word in afdeling 29(1) van die Wet, nie meer as 300 stuk groot lewende hawe of meer as 1800 stuk klein lewende hawe laat wei op enige gegewe tyd op die gemeenskaplike grond van die kommunale gebied nie.

(2) 'n Wettige bewoner waarna verwys word in subregulasie (1) wat die eienaar is, of enige landbougrond huur, mag nie toelaat dat enige lewende hawe op die gemeenskaplike grond van die betrokke kommunale gebied mag wei nie.

(3) Geen persoon, anders as 'n wettige bewoner waarna verwys word in subregulasie (1), of 'n persoon wat so 'n bewoner verteenwoordig, mag enige lewende hawe op die gemeenskaplike grond bring of laat bring nie, tensy aan so 'n persoon weiregte toegestaan is deur die Hoof of Tradisionele Owerheid kragtens afdeling 29(3).

(4) Enige persoon wat subregulasies (1), en (2) en (3) oortree, is skuldig aan 'n misdaad.

DEEL 11 PAGREGTE

Aansoek om pagreg

11. (1) Elke aansoek kragtens afdeling 31(1) van die Wet om 'n pagreg moet gedoen word in die vorm van Vorm 5 soos uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat ingedien word.

(2) Alle vereiste informasie verlang in Vorm 5 moet volledig daarop ingevul word of daarby aangeheg word.

(3) Voordat enige pagreg toegestaan word, moet die raad vir 'n tydperk van ten minste sewe dae 'n kennisgewing op 'n kennisgewingbord by sy kantoor vertoon -

(a) waarop vermeld word –

(i) die naam van die aansoeker;

- (ii) die geskatte grootte van die grond waarom aansoek gedoen word;
 - (iii) die geografiese ligging van die grond waarom aansoek gedoen word; en
 - (iv) die soort pagreg waarom aansoek gedoen word, en
- (b) waarop betrokke partye uitgenooi word om enige besware betreffende die aansoek in te dien by die Hoof of Tradisionele Owerheid binne 'n tydperk van sewe dae.

(4) 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid mag bewerkstellig dat die informasie bevat in die kennisgewing waarna verwys word in subregulasie (3) in enige koerant gepubliseer word, wat in die kommunale gebied versprei word, of op enige radiostasie in die kommunale gebied uitgesaai word.

Aansoek om pagreg vir die landboudoeleindes buite aangewese area

12. (1) Elke aansoek waarna verwys word in afdeling 30(3) van die Wet vir goedkeuring vir die pagreg vir landboudoeleindes buite 'n aangewese area moet gedoen word in die vorm van Vorm 6 soos uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat ingedien word.

(2) Alle informasie verlang in Vorm 6 moet volledig daarop ingevul word of daarby aangeheg word.

Maksimum grootte van grond wat toegestaan mag word kragtens 'n pagreg

13. (1) Kragtens afdeling 31(3) van die Wet en subregulasie (2), mag die grootte van die grond wat kragtens die pagreg toegestaan word, nie groter as 50 hektaar wees nie.

(2) Indien 'n aansoeker aansoek doen om grond wat groter is as die grootte waarna in subregulasie (1) verwys word, moet die Raad die saak na die Minister verwys vir sy of haar skriftelike toestemming soos oorweeg in afdeling 31(3) van die Wet.

Bepaling van bedrag betaalbaar m.b.t. die pagreg en verbeteringe

14. (1) 'n Bedrag betaalbaar m.b.t. 'n pagreg en verbeteringe, indien enige, op 'n deel van die grond soos oorweeg in afdeling 32(2) van die Wet, moet deur die Raad bepaal word met betrekking tot –

- (a) die spesifieke gebruik of doel waarvoor die reg vereis word;

- (b) die waarde van die verbeteringe, indien enige, op die deel van die grond;
 - (c) die grootte van die deel van die grond ten opsigte waarvan die reg toegestaan is; en
 - (d) die tydperk waarvoor die pagreg toegestaan is.
- (2) 'n Raad mag by die bepaling van die bedrag waarna verwys word in subregulasie (1), gebruik maak van waardeerders.
- (3) Vir die doel van hierdie regulasie beteken “waardeerder”-
- (a) enige eiendomsagent wat as sulks geregistreer is kragtens die Eiendomsagentskapswet, 1976 (Wet Nr. 112 van 1976);
 - (b) enige bourekenaar of argitek, wat die geval mag wees, wat onderskeidelik as sulks geregistreer is kragtens die Bourekenaars en Argitekte Wet, 1979 (Wet Nr. 13 van 1979); of
 - (c) enige ander persoon wat skriftelik deur die Minister aangestel is vir daardie doel.

Voorwaardes van toepassing op pagreg

15. (1) Die volgende voorwaardes is van toepassing op 'n pagreg –

- (a) die houer van 'n pagreg of enige ander persoon in sy of haar diens mag die grond nie gebruik vir enige doel -
 - (i) anders as waarvoor magtiging vir die besitneming gegee is, sonder dat die Raad voorheen skriftelike toestemming daarvoor gegee het nie;
 - (ii) in stryd met die Drankwet, 1998 (Wet Nr. 6 van 1998) of enige regulasies kragtens die Drankwet gemaak nie;
 - (iii) in stryd met enige wet wat verband hou met die bewerking, besit, ontslae raak van, of handel dryf met verdowingsmiddels wat afhanklik maak nie;
- (b) die Minister of enige persoon wat behoorlik skriftelik deur hom of haar gemagtig is, mag te eniger gegewe tyd die grond en enige geboue daarop betree en inspekteer met die doel om hom te verseker dat die houer enige regulasie of voorwaarde nakom, of om die grense van die grond te bepaal of her te bepaal.

- (c) die houer van 'n pagreg moet die bakens waarmee die grond afgebaken is in stand hou en onderhou en is aanspreeklik vir die onkoste van herstelwerk en heropbouing van enige bakens wat bouvallig geword of gebreek het, en vir vervanging van enige bakens wat verniel is, verlore geraak het, of misgeplaas is, in die posisie wat die Hoof of Tradisionele Owerheid, wat die geval mag wees, voorskryf;
- (d) geen paaie of deurgange wat op of oor die grond bestaan, mag gesluit word of andersins belemmer word om te verhoed dat persone, diere of verkeer vryelik kan beweeg nie, tensy so 'n sluiting of obstruksie gemagtig is deur 'n bevoegde owerheid;
- (e) die Raad mag enige pagreg kanselleer, indien -
 - (i) die reg foutiewelik toegestaan is;
 - (ii) die pagreg bekom is deur bedrog of onder valse voorwendsels;
 - (iii) die houer van daardie reg -
 - (aa) versuim die voorwaardes na te kom waarkragtens die reg toegestaan is; of
 - (bb) twee agtereenvolgende paaieimente nie betaal het nie waarna in afdeling 32(1)(c) van die Wet t.o.v. die grond verwys word nie;
 - (cc) die betaling van 'n bedrag t.o.v. die tydelike huur betaalbaar kragtens die pagkontrak versuim, binne 30 dae nadat hy of sy 'n skriftelike versoek deur die Raad bekom het, om die paaieiment te betaal;
 - (iv) by bewys van die tevredestelling van die Raad -
 - (aa) dat die grond nie langer gebruik word vir die doel waarvoor dit toegestaan is nie; of
 - (v) indien die houer van 'n pagreg veroordeel is vir 'n misdryf van verraad of oproer;
- (f) mag die Minister 'n pagreg kanselleer wat toegestaan is t.o.v. grond vir landboudoeleindes buite 'n aangewese gebied in ooreenkomstig met afdeling 30(3);
- (g) enige sakeonderneming vir die doel waarvoor 'n pagreg toegestaan is, moet persoonlik deur die houer van die pagreg bestuur word, of

in die geval van 'n maatskappy of 'n private maatskappy, deur 'n direkteur of 'n lid daarvan, tensy die Raad of die Minister dit skriftelik goedgekeur het dat enige ander persoon die sakeonderneming mag bestuur;

- (h) indien vereis deur 'n Hoof, 'n Tradisionele Owerheid of 'n Raad, moet die houer van 'n pagreg t.o.v. enige gebou op die grond -
- (i) voordat hy of sy in die gebou intrek, die gebou teen vuur laat verseker vir die som wat skriftelik deur die Minister bekend gemaak word, en die versekeringspolis aan die Regering oordra;
 - (ii) die eerste premie van die polis betaal en betyds enige hernuwingspremie daarop, en moet hy aan die Minister bewys daarvan lewer dat hy dit nagekom het.
 - (iii) enige gebou onderhou tot satisfaksie van die Minister;
- (i) die houer van 'n pagreg of enige persoon in sy of haar diens mag geen gebou of enige eiendom van die Regering vernietig of enige veranderinge daaraan aanbring nie, sonder voorafgaande skriftelike toestemming van die Minister nie.

(2) Indien 'n raad bepaal het dat die gedeelte van die grond ten opsigte waarvan 'n pagreg toegestaan is opgemeet moet word, mag daardie raad die manier van opmeting bepaal wat in die spesifieke saak toegepas moet word.

Register van pagreg en sertifikaat van pag

16. (1) 'n Raad moet 'n regsister hou, waarna daar in afdeling 33(1)(a) van die Wet verwys word, m.b.t. pagregte wat toegestaan is en wat goedgekeur is deur die Raad en die volgende besonderhede t.o.v. elke pagreg daarin opteken –

- (a) die naam, geslag, nasionaliteit en geboortedatum van die persoon aan wie die reg toegeken is;
- (b) die name van die gade en ander afhanklikes van die persoon waarna verwys word in paragraaf (a);
- (c) die tipe pagreg wat toegestaan is;
- (d) die geografiese ligging van die deel van die grond ten opsigte waarvan die pagreg toegestaan is;

- (e) die grootte in vierkante meter of hektaar van die deel van die grond ten opsigte waarvan die pagreg toegestaan is;
 - (f) die tydperk waarvoor die pagreg toegestaan is;
 - (g) die naam van die kommunale gebied en die streek waarin die grond geleë is; en
 - (h) die besonderhede van elke verbandakte, serwituuut of soortgelyke reg waarop die grond geregistreer is kragtens die Kontrak Registrasiewet, 1937 (Wet Nr. 47 van 1937), of enige ander wet;
- (2) 'n -
- (a) sertifikaat vir pagreg vir enige doel anders as landboudoeleindes buite 'n aangewese gebied, moet op die vorm van Deel A van Vorm 7 uiteengesit in Bylae 1, ingevul word;
 - (b) sertifikaat van pagreg vir landboudoeleindes buite 'n aangewese gebied moet op die vorm van Deel B van Vorm 7 uiteengesit in Bylae 1, ingevul word,

en die oorspronklike sertifikaat moet uitgegee word aan die houer wanneer die registrasie van die pagreg plaasvind.

Aansoek om erkenning van die reg waarna in afdeling 35(1) van die Wet verwys word en vir die toestaan van 'n pagreg kragtens die Wet

17. (1) Elke aansoek kragtens afdeling 35(2) van die Wet vir die erkenning van 'n reg waarna daar in afdeling 35(1) van die Wet verwys word en vir die toestaan van 'n pagreg kragtens die Wet, en waar van toepassing, vir magtiging van die retensie van enige heining op die grond, moet gemaak word op die vorm van Vorm 8 uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat ingedien word.

(2) Alle informasie wat in Vorm 8 vereis word, moet volledig verskaf word, of daarby aangeheg word.

(3) Die brief van die Hoof of Tradisionele Owerheid waarna verwys word in afdeling 35(5) van die Wet, moet die volgende informasie bevat wat verband hou met -

- (a) indien die aansoeker ondersteun word deur die Hoof of Tradisionele Owerheid of nie; en
- (b) enige ander informasie wat die Hoof of Tradisionele Owerheid onder die aandag van die Raad wil bring.

(4) Voor die erkenning en toestaan van die pagreg waarna in subregulasie (1) verwys word, moet die raad vir 'n periode van ten minste sewe dae 'n kennisgewing op die kennisgewingbord van die kantoor aanbring -

(a) waarop staan -

- (i) die naam van die aansoeker;
- (ii) ongeveer die grootte van die grond ten opsigte waarvan aansoek gedoen is vir die erkenning van die reg;
- (iii) die geografiese ligging van die grond ten opsigte waarvan aansoek gedoen is vir die erkenning van die reg; en
- (iv) die tipe pagreg wat erken en toegestaan moet word, en

(b) 'n uitnodiging aan alle betrokke partye om enige besware betreffende die aansoek in te dien by die raad binne 'n tydperk van sewe dae.

(5) 'n Raad mag bewerkstellig dat die informasie bevat in die kennisgewing waarna verwys word in subregulasie (3) in enige koerant gepubliseer word, wat in die kommunale gebied versprei word, of op enige radiostasie in die kommunale gebied uitgesaai word.

(6) Indien 'n aansoek waarna in subregulasie (1) verwys word, toegestaan is, moet die sekretaris of sekretaresse 'n sertifikaat van pagreg aan die aansoeker uitreik in die vorm van Deel A van Vorm 7 uiteengesit in Bylae 1, en moet in die register, waarna in regulasie 16(1) verwys word, die besonderhede, waarna in regulasie 16(1) verwys word, opteken.

Die aanhoor betreffende die aansoek om erkenning van reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet

18. (1) Indien die Raad kragtens afdeling 35(10) van die Wet bepaal dat 'n aanhoor waarna in daardie afdeling verwys word, gehou moet word, moet die sekretaris of sekretaresse van die Raad die aansoeker skriftelik in kennis stel -

- (a) van die rede vir die hou van die aanhoor;
- (b) van die datum, tyd en plek van die aanhoor;
- (c) om gedurende die aanhoor enige dokumentêre bewys te lewer of enige verbale bewys ter ondersteuning van sy of haar eis; en
- (d) om te verseker dat enige getuie wat hy of sy beoog om in te roep ter ondersteuning van sy of haar eis, by die aanhoor teenwoordig moet wees.

-
- (2) Tydens die aanhoor moet die voorsitter van die Raad -
- (a) besonderhede verskaf van enige teenstrydige eise wat met die grond verband hou of die rede waarom die aansoeker se eis betwyfel word, wat die geval mag wees, en
 - (b) mag die voorsitter dokumentêre bewys voorlê of getuies inroep om te getuig in enige saak wat verband hou met die onderwerp van die aanhoor.
- (3) Die aansoeker -
- (a) mag enige persoon onderbreek wat verbale getuienis gelewer het, of wat 'n dokumentêre bewys ingehandig het waarna verwys word in subregulasie (2)(b); en
 - (b) mag getuienis lewer of lei, ingesluit dokumentêre bewys ter ondersteuning van sy of haar eis of in weerlegging met enige dokument of bewys waarna verwys word in paragraaf (a).
- (4) Die voorsitter van die Raad mag 'n eed of verklaring afneem van enige getuie wat voor die raad optree.
- (5) Die voorsitter en ander lede van die raad mag vrae stel aan enige getuie wat getuienis lewer.
- (6) Nadat alle getuienis gelewer is, moet die aansoeker die geleentheid gegee word om die raad aan te spreek oor die getuienis en of die aansoek toegestaan moet word of nie.
- (7) Wanneer die gevolgtrekking van die aanhoor gemaak word, moet die Raad 'n besluit neem in ooreenstemming met afdeling 35(11) van die Wet, wat -
- (a) skriftelik opgesom moet word;
 - (b) onderteken moet word deur die voorsitter van die raad; en
 - (c) bekend gemaak moet word op die aanhoor.
- (8) Die Raad mag te eniger tyd die aanhoor verdaag om hervat te word op 'n datum, tyd en plek wat die raad mag bepaal, of wat die sekretaris of sekretaresse van die raad aan alle partye per geregistreerde pos mag kommunikeer.

Pagkontrak**19. Indien -**

- (a) 'n pagreg, behalwe 'n pagreg vir landboudoeleindes buite 'n aangewese gebied, aan 'n aansoeker toegewys is, moet die aansoeker t.o.v. daardie reg 'n pagkontrak aangaan met die raad in die vorm van Deel A van Vorm 9 uiteengesit in Bylae 1;
- (b) 'n pagreg vir landboudoeleindes buite 'n aangewese area aan 'n aansoeker toegewys is, moet die aansoeker t.o.v. daardie reg 'n pagkontrak aangaan met die Minister in die vorm van Deel B van Vorm 9 uiteengesit in Bylae 1.

DEEL 111**VOORLOPIGE ONDERSOEK VAN EIS TOT BESTAANDE REGTE****Vorm van kennisgewing betreffende die voorlopige ondersoek en vorm van dagvaardiging**

20. (1) 'n Kennisgewing waarna in afdeling 37(3) van die Wet verwys word, moet gegee word in die vorm van Vorm 10 uiteengesit in Bylae 1.

(2) 'n Dagvaardiging waarna in afdeling 37(4) van die Wet verwys word, moet uitgegee word in die vorm van Vorm 11 uiteengesit in Bylae 1.

Die in kennis stel en dagvaarding betreffende die hou van komitee van ondersoek

21. (1) 'n Kennisgewing waarna in afdeling 37(3) van die Wet en 'n dagvaarding waarna in afdeling 37(4) van die Wet verwys word, moet gegee word deur die voorsitter van die komitee van ondersoek –

- (a) deur dit af te lewer aan die persoon wat daarin benoem is; of
- (b) indien hy of sy nie opgespoor kan word nie, deur dit by sy of haar woning af te lewer of by die werkplek of sakeonderneming aan 'n persoon te gee wat blykbaar bo die ouderdom van 16 jaar is, en wat blykbaar daar woon of daar werk.

(2) 'n Terugvoer deur die persoon wat kennis of 'n dagvaarding gegee het, waarna verwys word in subregulasie (1) dat die betekening daarvan bewerkstellig word, mag, indien die persoon wat in kennis gestel is versuim om die voorlopige ondersoek by te woon, ingehandig word by die ondersoek, en sal as prima facie bewys wees van so 'n kennisgewing.

(3) 'n Kennisgewing of 'n dagvaardiging waarna verwys word in subregulasie (1) moet gegee word aan die betrokke persoon sodat hy of sy in besit daarvan is ten minste 30 dae voor die bepaalde datum vir die voorlopige ondersoek.

Die lei van voorlopige ondersoek

22. (1) Tydens die voorlopige ondersoek moet die voorsitter van die komitee van ondersoek –

(a) aan die persoon ten opsigte van wie die ondersoek gehou word, of aan die persoon wat gedagvaar is soos oorweeg in afdeling 37(4) van die Wet, wat die geval mag wees, enige getuienis, ingesluit dokumentêre getuienis voorlees, wat die komitee van ondersoek mag hê t.o.v. -

(i) die okkupasie, gebruik of kontrole van die grond deur die persoon ten opsigte van wie die ondersoek ingestel word;

(ii) die bestaan van enige heining van die betrokke grond; of

(iii) enige ander saak oorweeg in afdeling 37(2)(c) van die Wet, wat die geval mag wees, en mag lei tot verbale getuienis in hierdie opsig;

(b) tydens die voorlopige ondersoek die vrae van die komitee van ondersoek stel aan die persoon; en

(c) die persoon vra, indien van toepassing, om aan die komitee van ondersoek die boek of dokument voor te lê wat die persoon wat in kennis gestel of gedagvaar is, moet voorlê.

(2) Nadat die aansoeker alle vrae wat aan hom of haar gestel is, beantwoord het, of enige boek of dokument, wat die geval mag wees, voorgelê het, mag die aansoeker -

(a) enige persoon ondervra wat verbale getuienis gelewer het of wat dokumentêre getuienis voorgelê het; en

(b) getuienis lewer en lei, ingesluit dokumentêre getuienis, ter ondersteuning van sy of haar eis of in repliek van enige dokument of bewys waarna verwys word in subregulasie (1)(a)(i) tot (iii).

(3) Die voorsitter en enige ander lede van die komitee van ondersoek mag vrae vra aan enige persoon wat getuienis lewer.

(4) Nadat alle getuienis gelewer is, moet die aansoeker die kans gegun word om die komitee van ondersoek toe te spreek betreffende sy of haar eis op die grond wat bevraagteken word, of op sy of haar geregtigheid op die heining van die grond.

(5) By die gevolgtrekking van die ondersoek, moet die komitee van ondersoek 'n besluit neem, wat -

- (a) op skrif gestel moet word;
- (b) wat deur die voorsitter van die komitee van ondersoek onderteken word; en
- (c) bekend gemaak moet word tydens die ondersoek.

(6) Na beraadslaging met die komitee, mag die komitee van ondersoek te eniger tyd die ondersoek verdaag om hervat te word op daardie datum, tyd en plek soos wat deur die komitee van ondersoek bepaal mag word, of soos deur die voorsitter daarvan per geregistreerde pos aan alle betrokke partye gekommunikeer mag word.

Die in kennis stel deur raad betreffende verslag van komitee van ondersoek

23. 'n Kennisgewing waarna verwys word in afdeling 37(9) van die Wet

- (a) moet gegee word in die vorm van Vorm 12 uiteengesit in Bylae 1; en
- (b) moet verskaf word deur die sekretaris of sekretaresse van die Raad of 'n persoon wat skriftelik deur die sekretaris of sekretaresse gemagtig is -
 - (i) deur dit af te lewer aan die persoon wie se naam daarin genoem is; of
 - (ii) indien hy of sy nie opgespoor kan word nie, deur dit af te lewer by sy of haar woonhuis of werkplek of sakeonderneming aan 'n persoon wat blykbaar ouer as 16 jaar is, en blykbaar daar woon of daar werk.

DEEL IV ALGEMEEN

Aansoek om oordrag van gewoontereg grond of pagreg

24. (1) Elke aansoek vir –

- (a) die oordrag van 'n gewoonte grondreg moet gedoen word op die vorm van Vorm 13 uiteengesit in die Bylae;
- (b) die oordrag van 'n pagreg moet gemaak word word in die vorm van Vorm 14 uiteengesit in die Bylae,

en moet in triplikaat ingedien word.

(2) Al die informasie vereis in Vorms 12 en 13 moet volledig daarin verskaf word of daarby aangeheg word.

(3) Die houër van 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg wat daardie reg wil oordra, moet die oorspronklike sertifikaat van sy of haar reg op die aansoek daarby aanheg.

(4) Indien 'n gewoonte grondreg oorgedra is soos oorweeg in subregulasie (1)(a), moet die raad -

- (a) die besonderhede waarna in regulasie 5(1) verwys word t.o.v. die oordraer in die register waarna verwys word, aanteken, en
- (b) ten tye van die oordrag aan die oordraer 'n sertifikaat uitgee van registrasie van 'n gewoonte grondreg in die vorm van Vorm 2 uiteengesit in Bylae 1.

(5) Indien 'n pagreg oorgedra is soos oorweeg in subregulasie (1)(b), moet die raad -

- (a) die besonderhede waarna verwys word in regulasie 16(1) t.o.v. die oordraer in die register waarna verwys word, aanteken, en
- (b) ten tye van die oordrag aan die oordraer 'n sertifikaat van die pagreg uitgee, in die vorm van Deel A van Vorm 7 uiteengesit in Bylae 1.

Appèl teen besluit van Hoof, Tradisionele Owerheid of raad

25. (1) Enige persoon wat appèl wil aanteken teen die besluit van 'n Hoof, 'n Tradisionele Owerheid of 'n raad, wat die geval mag wees, moet die appèl by die Permanente Sekretaris indien binne 30 dae nadat die besluit bekend gemaak is, of andersins onder sy of haar aandag gebring is.

(2) Die Permanente Sekretaris moet so spoedig moontlik as wat dit uitvoerbaar is -

(a) nadat hy of sy die appèl ontvang het kragtens subregulasie (1), die Minister daarvan in kennis stel vir die doel van die aanstelling van 'n appèl tribunaal deur die Minister soos oorweeg in afdeling 39(1) van die Wet,

(b) nadat die Minister 'n appèl tribunaal aangestel het, die appèl aan die appèl tribunaal voorlê.

(3) 'n Appèl waarna in subregulasie (1) verwys word, moet op skrif wees en moet uiteensit -

(a) besonderhede van die besluit waarteen geappèlleer is;

(b) die redes vir die appèl; en

(c) enige verteenwoordigers wat die appèlleerder in berekening wil neem tydens die aanhoor van die appèl.

(4) Die fooi wat in Bylae 2 uiteengesit word t.o.v. 'n appèl moet die appèl vergesel.

(5) 'n Appèl tribunaal moet 'n appèl aanhoor binne 30 dae na ontvangs daarvan.

(6) Enige besluit van 'n appèl tribunaal kragtens afdeling 39(6) van die Wet is uitslaggewend en bindend vir die partye.

Uitsonderings met betrekking tot die behou van heinings op kommunale grond

26. Enige heining wat met die inwerkingtreding van die Wet op kommunale gebied bestaan, en wat gebruik word om opstalle, beeskrale, watertrôe of koringlande te omhein, mag behou word op die deel van die betrokke grond.

Prosedure vir aansoek om volmag vir die oprig van 'n heining op kommunale grond en omstandighede waaronder so 'n magtiging nie vereis word nie

27. (1) Elke aansoek om die oprig van 'n heining op kommunale gebied, moet gemaak word in die vorm van Vorm 15 uiteengesit in Bylae 1 en moet in triplikaat gedoen word.

(2) Alle informasie vereis op Vorm 15 moet volledig gegee word, of daarby aangeheg word.

(3) Geen magtiging vir die oprig van 'n heining word vereis, indien die houer van 'n gemene grondreg of 'n pagreg opstalle, beeskrale, watertrôe of koringlande wil omhein nie.

(4) Indien enige heining op kommunale grond gevind word wat in stryd met afdeling 44(1) van die Wet is, mag die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad, wat die geval mag wees, die houer van die gemene grondreg of pagreg skriftelike kennis gee -

(a) om die heining te verwyder of bewerkstellig dat dit verwyder word, binne 'n tydperk wat nie 30 dae oorskry nie, soos die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad, wat die geval mag wees, mag bepaal, en so 'n tydperk moet in die kennisgewing gespesifiseer word;

(b) dat, indien die heining nie binne die tydperk waarna in paragraaf (a) verwys word, verwyder word nie, die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad die heining sal verwyder of bewerkstellig dat die heining verwyder word, en dat enige onkoste daaraan verbonde van die houer terug geëis mag word.

(5) Indien 'n houer waarna in subregulasie (4) verwys word versuim om die heining te verwyder of bewerkstellig dat dit verwyder word binne die tydperk waarna in daardie subregulasie verwys word, mag die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad dit self verwyder of bewerkstellig dat dit verwyder word.

(6) 'n Hoof, Tradisionele Owerheid of raad wat 'n heining verwyder het, of bewerkstellig het dat dit verwyder is, soos oorweeg in subregulasie (5), mag die materiaal wat vir die oprig van die heining gebruik is, verkoop om enige onkoste wat deur die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad aangegaan is, te dek.

(7) Die houer van 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg wat aansoek gedoen het om die magtiging vir die oprig van 'n heining soos oorweeg in subregulasie (1), moet 'n kopie van sy of haar reg by die aansoek aanheg.

Prosedure vir die ondersoek wat uitgevoer moet word deur raad vir doel van oorweging van 'n aansoek, ingesluit die dagvaarding van getuies

28. (1) 'n Raad mag, wanneer enige aansoek kragtens die Wet oorweeg word, met enige persoon beraadslaag of om raad vra, wat volgens die opinie van die Raad enige informasie of enige boek of dokument het, wat relevant mag wees tot die aansoek.

(2) 'n Raad mag, -

(a) die teenwoordigheid van enige persoon bekom waarna in subregulasie (1) verwys word; of

(b) enige boek of dokument bekom waarna in subregulasie (1) verwys word, en wat relevant tot die aansoek mag wees,

enige persoon dagvaar om voor die Raad te verskyn op die vorm van Vorm 11 uiteengesit in Bylae 1, en die persoon sal uitgevra word of die boek of dokument moet wys.

Prosedure vir verwysing van 'n saak aan arbiter

29. 'n Raad waarna verwys word in afdeling 30(5) van die Wet wat verlang dat 'n saak aan 'n arbiter voorgelê moet word, moet die saak voorlê in die vorm van Vorm 16 uiteengesit in Bylae 1, en moet 'n kopie van die aansoek by die Vorm aanheg.

Voorwaardes waaronder prospektering of mynoperasies uitgevoer mag word op kommunale grond

30. (1) Kragtens die Minerale (Prospektering en Myning) Wet, 1992 (Wet Nr. 33 van 1992), moet elke persoon wat enige prospektering of mynoperasies op kommunale grond wil uitvoer, soos oorweeg in daardie Wet, die Hoof of Tradisionele Owerheid of die tradisionele gemeenskap, en die raad in kennis stel van sy of haar intensies om aansoek te doen, voordat hy enige aansoek doen in terme van daardie Wet.

(2) Die Hoof of Tradisionele Owerheid en die raad waarna verwys word in subregulasie (1), moet die aanbeveling betreffende die aansoek voorsien aan die persoon waarna verwys word in daardie subregulasie, en daardie persoon moet daardie aanbeveling by die aansoek aanheg.

(3) Indien die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad waarna verwys word in subregulasie (1) aanbeveel dat 'n aansoek waarna verwys word in subregulasie (1) nie toegestaan word nie, mag die Minister van Mynwese en Energie of die Mynkommissaris, wat die geval mag wees, die aanbeveling van die Hoof, Tradisionele Owerheid of die raad dat die aansoek nie toegestaan moet word nie negeer, indien hy of sy van opinie is dat die aansoek toegestaan behoort te word.

Bestryding en voorkoming van gronderosie

31. (1) Kragtens die Grondbewarings Wet, 1969 (Wet Nr. 76 van 1969), moet die houer van enige gewoonte grondreg of pagreg die grond gebruik en bestuur om –

- (a) gronderosie; of
- (b) enige ander steuring van die grond wat kondisies veroorsaak wat enige vorm van gronderosie of besoedeling van water by slik of dryfsand mag veroorsaak,

te verhoed, en moet in hierdie opsig te alle tye enige eise van die Departement van Landbou nakom, asook enige voorsiening van die wet met betrekking tot die bestryding en voorkoming van gronderosie op die grond.

(2) Kragtens subregulasie (3), indien enige grond waarna in subregulasie (1) verwys word of enige deel daarvan so gebruik of gekultiveer word, dat dit gronderosie veroorsaak of moontlik gronderosie mag veroorsaak, mag die Hoof, Tradisionele Owerheid of die raad, wat die geval mag wees, enige of alle regte opskort of skriftelik, aan die houer gerig, enige of alle regte van die houer op of van daardie grond kanselleer.

(3) Enige opskorting of kansellering waarna verwys word in subregulasie (2) mag slegs gedoen word nadat die Hoof, Tradisionele Owerheid of raad, wat die geval mag wees, -

- (a) die houer die kans gegee het om aangehoor te word betreffende die opskorting of kansellering; en
- (b) met die Minister verantwoordelik vir landbou beraadslaag het.

Beskerming van landelike bronne

32. Kragtens die Grondbewarings Wet, 1969, moet die houer van enige gewoonte grondreg of pagreg die betrokke grond gebruik en bestuur in ooreenstemming met aanvaarde boerderygebruike in die betrokke area en moet te alle tye die vereistes van die Departement van Landbou nakom en enige voorsiening van die wet met betrekking tot die gebruik, rusperiode en brandsteek van lande.

Sake betreffende strate/paaie, waterlope, woude en die gebruik van water, hout, klei en klip op kommunale grond

33. (1) Geen pad of deurgang wat tydens die inwerkingtreding van hierdie regulasies, of wat nadat die inwerkingtreding gewettig is, oor

kommunale gebied gaan, mag verander of gesluit word, behalwe deur die bevoegde owerheid nie.

(2) Geen persoon mag op enige manier die toegange na enige openbare waterplek binne enige kommunale gebied belemmer of enige persoon verhoed, of probeer verhoed om water te bekom of sy vee water te gee by enige waterplek, of die water bevuil of besmet by of in so 'n waterplek of interfereer met die werking van enige windpomp, waterpomp, waterpyp of watertenk of ander bybehoor geïnstalleer of gekonstrueer, en onderhou in so 'n kommunale gebied vir huishoudelike of ander watervoorsienings.

(3) Die wettige bewoners van enige kommunale gebied mag sonder die betaling van vergoeding -

- (a) water neem van enige waterloop op die kommunale gebied; en
- (b) hout, sand, klip of klei op die kommunale gebied gebruik,

vir huishoudelike gebruik.

(4) Enige wettige bewoner van enige kommunale gebied wat water wil neem uit enige waterloop op kommunale gebied, of wat hout, sand, klip of klei op kommunale gebied gebruik vir enige doel anders as vir huishoudelike gebruike, moet toestemming van die Hoof of Tradisionele Owerheid daarvoor verkry.

Funksies van die sekretaris/sekretaresse van 'n raad

34. Bygevoeg tot enige funksie wat aan die sekretaris/sekretaresse van 'n raad gegee word kragtens die Wet of daardie regulasies, moet die sekretaris/sekretaresse van 'n Raad -

- (a) optree as rekenmeester van die raad;
- (b) sekretariële dienste aan die raad aanbied en boek hou oor vergaderings van die raad;
- (c) besluite van die raad uitvoer; en
- (d) toesig hou oor die personeellede wat die administratiewe werk van die raad uitvoer.

Uitsetting van persone wat kommunale gebied besit

35. Enige persoon behalwe 'n Hoof, 'n Tradisionele Owerheid of 'n raad wat enige persoon uitset wat kommunale grond bewoon, op kommunale grond wat hy of sy wettig besit, is skuldig aan 'n misdaad.

Misdrywe en boetes

36. (1) Enige persoon wat skuldig bevind is aan 'n misdaad kragtens hierdie regulasies is aanspreeklik vir 'n boete van nie meer as N\$4 000, of tronkstraf vir 'n tydperk nie langer as 'n jaar nie, of beide, boete en gevangenisstraf.

(2) Enige persoon wat skuldig bevind is aan 'n misdaad kragtens hierdie regulasies en wat na die skuldigbevinding voortgaan met die misdaad ten opsigte waarvan hy of sy skuldig bevind is, is skuldig aan 'n aanhoudende misdaad en na skuldigbevinding aanspreeklik vir 'n boete wat nie meer as N\$50 is t.o.v. elke dag waarop hy of sy voortgaan om die betrokke misdaad te pleeg of toelaat dat dit voortgaan.

Foioe betaalbaar

37. Die foioe uiteengesit in Bylae 2 is betaalbaar t.o.v. die wet, saak of ding wat daarin vermeld is.

Herroeping van regulasies

38. Die regulasies wat deur Proklamasie Nr. R. 188 van 11 Julie 1969 bekend gemaak is, word herroep.

BYLAE 1**MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE**

VORM 1

AANSOEK OM GEWOONTE GRONDREG
(Afdeling 22 en regulasie 2)

Aan: Die Hoof Kantoorstempel:
Tradisionele gemeenskap
van.....
Streek:
Kiesafdeling:

Ek,

die ondergetekende, identiteitsnommergeslag.....

nasionaliteit.....naam van gade

.....
naam van ander afhanklikes.....

.....
van

.....
(vermeld huisadres)

.....
(vermeld posadres),

doen hiermee aansoek om 'n reg om.....

.....

VORM 1

.....
 (vermeld 'n reg vir 'n boerdery eenheid of 'n reg op 'n huis eenheid of 'n
 ander reg vir enige ander vorm van besit wat die Minister erken en
 voorgeskryf het deur kennisgewing in die Staatskoerant)

ten opsigte van:

(a) Geskatte grootte van grond waarvoor aansoek gedoen word

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin die grond geleë
is:

.....

(c) Streek waarin die kommunale gebied geleë is:

Huidiglik word die grond gebruik vir.....

.....

Het enige ander persoon 'n gewoonte grondreg t.o.v. daardie deel van die
 grond? Ja Nee

Indien die antwoord op die bostaande vraag "Ja" is:

(a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die soort reg:

.....

(voeg 'n aparte lys by indien hierdie spasie nie voldoende is nie)

(b) Het die houer toegestem om van sy of haar reg t.o.v. die grond af te sien?
 Ja Nee

(c) Is enige vergoeding betaalbaar in hierdie opsig? Ja Nee

(d) Is daar gepaste reëlins getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond?
 Ja Nee

Is die aansoeker 'n houer t.o.v. enige ander deel van die grond of grond toegestaan kragtens die Wet of besit die aansoeker enige kommunale grond kragtens 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet?

Ja Nee

Indien die antwoord op die bostaande vraag “Ja” is, gee 'n beskrywing van die deel van die grond:

.....

en van die reg:.....

Ek verklaar hiermee dat die informasie verstrek op hierdie Vorm waar en korrek is.

Die fooie, naamlik N\$, is betaal, waarvoor kwitansie nr.
 gedateer.....uitgeskryf is.

.....
 Handtekening van aansoeker

.....
 Datum

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 2

SERTIFIKAAT VAN REGISTRASIE VAN GEWOONTE GRONDREG
(Afdeling 25 en regulasie 5)

HIERBY WORD GESERTIFISEER DAT

.....
(beskrywing van gewoonte grondreg wat toegeken is)

toegeken is aan

.....
(volle name van persoon aan wie die reg toegeken is)

of

.....
(huisadres van persoon aan wie die reg toegeken is)

ten opsigte van

.....
(deel van grond ten opsigte waarvan gewoonte grondreg toegeken is)

grootte

.....

.....
Handtekening van Voorsitter/Sekretaris/
Sekretaresse van die Raad

.....
Datum

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 3

**AANSOEK OM ERKENNING EN REGISTRASIE VAN BESTAANDE
GEWOONTE GRONDREG WAARNA VERWYS WORD IN AFDELING
28(1) EN VIR MAGTIGING VAN RETENSIE VAN HEINING
(Afdeling 28 en regulasie 7)**

Aan: Die Voorsitter Kantoorstempel:
 Kommunale Grond Raad
 van.....
 Streek:
 Kiesafdeling:.....

Ek,.....

die ondergetekende, identiteitsnommergeslag.....

nasionaliteitnaam van gade.....

name van ander afhanklikes.....

van.....

(vermeld huisadres)

(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek om die bestaande.....

(vermeld 'n reg op 'n boerderyeenheid of 'n reg op 'n huiseenheid)

wat aan my toegestaan is opt.o.v.:

(a) Geskatte grootte van die grond waarvoor aansoek gedoen is.....

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin die grond geleë is:

.....

.....

(c) Streek waarin die kommunale gebied geleë is:.....

Waarvoor word die land huidiglik gebruik?

.....

Besit enige ander persoon 'n gewoonte grondreg t.o.v. die deel van die grond?

Ja Nee

Indien die antwoord op bostaande vraag "Ja" is:

(a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die soort reg:

.....

.....

.....

.....

(heg 'n afsonderlike lys aan indien die spasie nie voldoende is nie)

(b) Het die houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond? Ja Nee

(c) Is enige kompensasie betaalbaar ten opsigte daarvan?

Ja Nee

(d) Is daar gepaste maatreëls getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond?

Ja Nee Nie van toepassing nie

* Ek sluit hierby in die volgende dokumentêre bewys in ter ondersteuning van my eis

.....
.....
.....
.....

Vind asseblief aangeheg die brief van die Hoof of Tradisionele Owerheid van die tradisionele gemeenskap, wat die voorgeskrewe informasie bevat.

Die grond is as volg omhein:

.....
.....
.....
.....
.....

(vermeld hier hoe die grond omhein is, indien enige)

* Hiermee doen ek aansoek om magtiging om die hele heining of enige deel van die betrokke heining

te behou: *.....
.....
.....
.....
.....

Ek verklaar hiermee dat die informasie verstrek in hierdie Vorm waar en korrek is.

Die betrokke fooie, naamlik

N\$....., is betaal, waarvoor kwitansie nr.....

gedateer.....uitgegee is.

.....
Handtekening van aansoeker

.....
Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 4

SERTIFIKAAT VAN REGISTRASIE VAN ERKENNING VAN
BESTAANDE GEWOONTE GRONDREG WAARNA VERWYS WORD IN
AFDELING 28(1)
(Afdeling 28 en regulasie 8)

HIERBY WORD GESERTIFISEER DAT

.....
(beskrywing van gewoonte grondreg wat erken word)

ten opsigte van

.....
(deel van grond ten opsigte waarvan gewoonte grondreg toegeken is)

grootte

.....
is erken om gehou te word deur

.....
(volle name van persoon aan wie die betrokke reg toegeken is)

van

.....
(huisadres van persoon aan wie die reg toegeken is)

.....
Handtekening van Voorsitter/Sekretaris/
Sekretaresse van die Raad

.....
Datum

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 5

AANSOEK OM PAGREG
(Afdeling 31 en regulasie 11)

Aan: Die Voorsitter
Kommunale Grond Raad
van
Streek:
Kiesafdeling:

Kantoorstempel:

Ek

die ondergetekende, identiteitsnommergeslag

nasionaliteit.....naam van gade

name van ander afhanklikes

van.....

.....
(vermeld huisadres).....
(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek om pagreg vir

.....
(vermeld die doel van die pagreg)

ten opsigte van:

(a) Geskatte grootte van die grond waarvoor aansoek gedoen is.....

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin die grond geleë is:

.....

(c) Streek waarin kommunale gebied geleë is:

Die grond word huidiglik gebruik vir

Het die Tradisionele Owerheid sy inwilliging gegee vir die pagreg?

Ja Nee (Voeg dokumentêre bewys ten opsigte daarvan by).

Hou enige ander persoon die pagreg t.o.v. die deel van die grond?

Ja Nee

Indien die antwoord op bostaande vraag “Ja” is:

(a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die tipe reg:

.....

(heg 'n ekstra lys aan indien die spasie nie voldoende is nie)

(b) Het die houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond? Ja Nee

(c) Is enige kompensasie ten opsigte daarvan betaalbaar?

Ja Nee

(d) Is gepaste reëlins getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond?

Ja Nee Nie van toepassing nie

Is die aansoeker 'n paghouer t.o.v. 'n ander deel van grond toegestaan kragtens die Wet of besit die aansoeker enige kommunale grond kragtens 'n reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet?

Ja Nee

Indien die antwoord op die bostaande vraag "Ja" is, gee 'n beskrywing van die deel van die grond:

.....

en van die reg:.....

.....

Is die deel van die grond geleë binne 'n area wat kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975) verklaar is?

Ja Nee

Indien die antwoord op bostaande vraag “Ja” is, voorsien die naam van die bewaringsgebied:

.....

Tydperk waarvoor aansoek om pagreg gedoen is:.....

Hiermee verklaar ek dat die informasie verstrekk in hierdie Vorm waar en korrek is. Die fooi, naamlik N\$....., is reeds betaal, waarvoor kwitansie nr gedateer uitgegee is.

.....
Handtekening van aansoeker

.....
Datum

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 6

**AANSOEK OM PAGREG VIR LANDBOUDOELEINDES BUITE 'n
AANGEWESE GEBIED
(Afdeling 30 en regulasie 12)**

Aan: Die Minister van Grond, Hervestiging en Rehabilitasie
Privaatsak 13343
WINDHOEK

Ek,

die ondergetekende, identiteitsnommer geslag

nasionaliteit naam van gade.....

.....

naam van ander afhanklikes

.....

.....

van.....

.....

(vermeld huisadres)

.....

(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek om 'n pagreg vir landboudoeleindes t.o.v. grond wat in die geheel/geedeeltelik* geleë is buite 'n aangewese gebied, t.o.v.:

(a) Geskatte grootte van die grond waarvoor aansoek gedoen is.....

- (b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin die grond geleë is:

.....
.....

- (c) Streek waarin die kommunale gebied geleë is:.....

Huidiglik word die grond gebruik vir

.....

Het enige ander persoon pagreg t.o.v. die deel van die grond?

Ja Nee

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is:

- (a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die tipe reg:

.....
.....
.....
.....

(heg 'n aparte lys aan indien die spasie nie voldoende is nie)

- (b) Het die betrokke houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond? Ja Nee

- (c) Is enige kompensasie ten opsigte daarvan betaalbaar?

Ja Nee

(d) Is daar gepaste reëlins getref vir die hervestig van die houer op alternatiewe grond? Ja Nee Nie van toepassing nie

Is die aansoeker 'n paghouer t.o.v. 'n ander deel van grond toegestaan kragtens die Wet, of besit die aansoeker enige kommunale gebied kragtens 'n reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet? Ja Nee

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, gee 'n beskrywing van die deel van die grond:

.....

en van die reg:.....

.....

Is die deel van die grond geleë binne 'n gebied wat as 'n bewaringsgebied verklaar is kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975)?

Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, voorsien die naam van die bewaringsgebied:

.....

Tydperk waarvoor om die pagreg aansoek gedoen word:

Hiermee verklaar ek dat die informasie wat verstrek is op hierdie Vorm waar en korrek is.

Die betrokke fooie, naamlik N\$, is betaal, waarvoor kwitansie nr

gedateer, uitgegee is.

.....
Handtekening van aansoeker

.....
Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 7

DEEL A

SERTIFIKAAT VAN PAG VIR ENIGE DOEL ANDERS AS
LANDBOUDOELEINDES BUITE 'n AANGEWESE GEBIED
(Afdeling 33 en regulasie 16)

HIERBY WORD GESERTIFISEER DAT

.....
.....
(beskrywing van pagreg wat toegestaan is)

toegestaan is aan

.....
(volle name van persoon aan wie die reg toegestaan is)

van

.....
(huisadres van persoon aan wie die reg toegestaan is)

.....
(posadres van persoon aan wie die reg toegestaan is)

t.o.v.

.....
(deel van grond ten opsigte waarvan die pagreg toegestaan is)

grootte

.....
(geskatte grootte van grond)

vir

.....
(tydperk waarvoor pagreg toegestaan is)

Die goedkeuring van die Minister word vereis en is verkry*/word nie vereis
nie.*

.....
Handtekening van die Voorsitter/Sekretaris/
Sekretaresse van die Raad

.....
Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 7

DEEL B

SERTIFIKAAT VAN PAG VIR LANDBOUDOELEINDES BUITE 'n
AANGEWESSE GEBIED
(Afdeling 33 en regulasie 16)

HIERMEE WORD GESERTIFISEER DAT

'n Pagreg vir landboudoeleindes toegestaan is aan

.....
(volle name van persoon aan wie die reg toegestaan is)

van

.....
(huisadres van persoon aan wie die reg toegestaan is)

.....
(posadres van die persoon aan wie die reg toegestaan is)

t.o.v.

.....
(deel van grond ten opsigte waarvan die pagreg toegestaan is)

in die geheel geleë is buite 'n aangewese gebied/gedeeltelik geleë is binne
die aangewese gebied van *

.....
grootte

.....
(geskatte grootte van grond)

vir

.....
(tydperk waarvoor pagreg toegestaan is)

.....
Minister van Grond, Hervestiging en Rehabilitasie
* Skrap wat nie van toepassing is nie

.....
Datum

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 8

**AANSOEK OM ERKENNING VAN REG WAARNA VERWYS WORD IN
AFDELING 35(1) EN VIR TOEWYSING VAN PAGREG
(Afdeling 35 en regulasie 17)**

Aan: Die Voorsitter Kantoorstempel:
 Kommunale Grond Raad
 van
 Streek.....
 Kiesafdeling:

Ek,

die ondergetekende, identiteitsnommer.....geslag

nasionaliteitnaam van gade

name van ander afhanklikes

van.....

(vermeld huisadres)

(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek om die erkenning van die bestaande

.....

(vermeld reg wat aansoeker hou om die grond te besit)

wat aan my toegeken is op.....t.o.v.

(a) Geskatte grootte van grond waarvoor aansoek gedoen is.....

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin grond geleë is:

.....

(c) Streek waarin kommunale gebied geleë is:.....

en vir die toewysing van die volgende pagreg kragtens die Wet:

.....

Waarvoor word die grond huidiglik gebruik?.....

Het die Tradisionele Owerheid ingestem tot die erkenning van die pagreg?

Ja Nee (Heg dokumentêre bewys aan ten opsigte hiervan)

Het enige ander persoon die pagreg t.o.v. die deel van die grond?

Ja Nee

Indien die antwoord op die bostaande vraag “Ja” is:

(a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die tipe reg:

.....

.....

.....

.....

(Heg 'n aparte lys aan indien hierdie spasie nie voldoende is nie)

- (b) Het die houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond?

Ja Nee

- (c) Is enige kompensasie betaalbaar ten opsigte hiervan?

Ja Nee

- (d) Is gepaste reëlins getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond?

Ja Nee Nie van toepassing nie

- (e) Is die fooie of enige ander bedrag betaalbaar t.o.v. die besetting van die grond tot op datum betaal? Ja Nee '

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is, voorsien asseblief die oorspronklike kwitansie ten opsigte daarvan of enige ander bewys daarvan wat vir die raad aanvaarbaar is.

Is die aansoeker 'n paghouer t.o.v. 'n ander deel van grond toegewys kragtens die Wet, of besit die aansoeker enige kommunale grond kragtens 'n reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet? Ja Nee

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is, gee 'n beskrywing van die deel van grond:

.....

.....

en van die reg:

Is die deel van die grond geleë binne 'n gebied wat as 'n bewaringsgebied verklaar is kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr.4 van 1975)?

Ja Nee

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, voorsien die naam van die bewaringsgebied:

.....

*Ek heg hierby aan die volgende dokumentêre bewys ter staving van my eis

.....

.....

.....

.....

Vind asseblief aangeheg 'n brief van die Hoof of Tradisionele Owerheid van die tradisionele gemeenskap, wat die voorgeskrewe informasie voorsien.

Die grond is soos volg omhein:

.....

.....

.....

.....

(vermeld hoe die land omhein is, indien so)

Tydperk waarvoor aansoek om die pagreg gedoen is:.....

Indien die aansoek om erkenning van 'n pagreg vir landboudoeleindes is, is die grond geleë binne 'n aangewese gebied soos oorweeg in afdeling 30(2)?

Ja Nee

Hiermee doen ek aansoek om magtiging om die hele heining of enige deel van die betrokke

heining te behou: *

.....

.....

Hiermee verklaar en dat die informasie voorsien op hierdie Vorm waar en korrek is. Die betrokke fooi, naamlik N\$, is betaal, waarvoor kwitansie nr.gedateeruitgegee is.

.....
Handtekening van aansoeker

.....
Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 9

DEEL A

PAGKONTRAK T.O.V. PAGREG VIR ENIGE DOEL ANDERS AS
LANDBOUDOELEINDES BUITE 'n AANGEWESE GEBIED
(Afdeling 45, gelees met afdeling 36 en regulasie 19)

MEMORANDUM VAN PAG TUSSEN

die KOMMUNALE GROND RAAD van

.....

Hierby behoorlik verteenwoordig deur

.....

in sy of haar kapasiteit as voorsitter/sekretaris/sekretaresse* van die
genoemde raad (hierna verwys as die "raad"), aan die een kant;

en

.....

(naam van houer van pagreg)

.....

(identiteitsnommer)

.....

(huisadres)

(hierna verwys as die "houer"), aan die ander kant.

AANGESIEN die houer aansoek gedoen het om 'n pagreg/erkenning van 'n
reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet* vir

.....

(vermeld doele van pagreg)

t.o.v

(deel van grond)

geleë in die

(kommunale gebied van) die

(tradisionele gemeenskap) in die
 streek.

grootte

(grootte van grond)

EN AANGESIEN die raad 'n pagreg toegewys het soos daarom aansoek
 gedoen is, of vir

t.o.v.....*

.....*

(deel van grond)

geleë in*

(vermeld kommunale gebied of tradisionele gemeenskap en streek waarin die
 grond geleë is)

grootte.....*

(grootte van grond)

aan die houer kragtens sekere voorwaardes;

DAARVOOR stem die partye soos volg ooreen:

1. Die pag sal in werking tree van die dag van ondertekening en sal voortgaan vir

'n tydperk vanafjaar van daardie datum af.

2. Die bedrag betaalbaar deur die houer m.b.t. die pagreg is N\$
 (.....Namibiese Dollar)
 by registrasie van die pagreg/per maand.*
3. Indien die houer nie by enige voorwaardes van hierdie ooreenkoms hou nie, en versuim om dit reg te stel binne 30 (dertig) dae na die datum van skriftelike kennisgewing van die raad om so te doen, mag die raad die ooreenkoms onmiddellik kanselleer, en alle uitstaande bedrae wat aan die raad geskuld word ten opsigte van hierdie pag, sal onmiddellik betaalbaar wees wanneer dit gekanselleer word.
4. Die houer moet alle toepaslike wetlike voorsienings nakom en navolg wat van tyd tot tyd van krag is.
5. Die houer mag nie sy of haar pagreg onderverhuur, of enige van sy of haar regte of verpligtinge oordra, opgee of toeskryf kragtens hierdie Huurkontrak, sonder die skriftelike toestemming van die betrokke raad nie.
6. Die partye kies as hul onderskeie domicilia citandi et executandi die volgende adresse:

Die Houer:

.....

Die Raad:

.....

7. Hierdie ooreenkoms vorm die algehele ooreenkoms tussen die partye en geen wysiging, byvoeging of weglating hiervan sal bindend op die partye wees nie, tensy dit op skrif gestel is en deur beide partye onderteken is.
8. Enige toegewing toegewys deur enige party aan die ander party sal nie opgestel word as 'n verklaring van afstand of skuldvernuwing van die Huurkontrak deur daardie party nie.
9. Die partye stem ooreen met die jurisdiksie van die Magistraatshof t.o.v.

enige aksie wat mag ontstaan van hierdie Huurkontrak, die kansellasië daarvan of enige ander saak wat verband daarmee hou.

10. Magtiging vir die retensie van die heinings op die grond waarom aansoek gedoen is, of

vir die retensie van

.....

.....

.....

.....

.....

is toegestaan/is nie toegestaan nie.*

(vermeld ten opsigte van watter heinings magtiging vir retensie toegestaan is, indien magtiging nie toegestaan is vir die retensie van alle heinings nie)

Geteken te.....op hierdiedag van2..

AS GETUIES:

1.

2.

Namens die raad

Geteken teop hierdiedag van2 ...

AS GETUIES:

1.

2.

Houer

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 9

DEEL B

PAGKONTRAK TEN OPSIGTE VAN PAGREG VIR
LANDBOUDOELEINDES BUITE 'n AANGEWESSE GEBIED
(Afdeling 45, lees met afdeling 36 en regulasie 19)

MEMORANDUM VAN PAGKONTRAK TUSSEN

die MINISTER VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

en

.....
(naam van pagreghouer).....
(identiteitsnommer).....
(huisadres)
(hierna verwys as die "houer"), aan die ander kant.

AANGESIEN die houer aansoek gedoen het om 'n pagreg vir landboudoeleindes t.o.v. grond wat heeltemal of gedeeltelik* geleë is buite 'n aangewese gebied*/erkenning van 'n reg waarna verwys word in afdeling 35(1) van die Wet* vir landboudoeleindes i.v.m. grond wat heeltemal of gedeeltelik geleë is buite 'n aangewese gebied i.v.m.

.....
.....
.....
(deel van grond)

geleë in die

(kommunale gebied van) die

(tradisionele gemeenskap in) die
.streek

en heeltemal buite 'n aangewese gebied/* gedeeltelik binne die aangewese gebied

van

.....

grootte*
(grootte van grond)

EN AANGESIEN die Minister 'n pagreg waarvoor aansoek gedoen is, toegestaan het, of vir

.....

i.v.m.

.....*
(deel van grond)

geleë in die

(kommunale gebied van) die

(tradisionele gemeenskap in) die
streek

en heeltemal buite 'n aangewese gebied*/ gedeeltelike binne die aangewese gebied

van.....

.....

grootte*
(grootte van grond)

aan die houer onderworpe aan sekere voorwaardes;

DAARVOOR stem die partye soos volg ooreen:

1. Die pag sal in werking tree van die dag van ondertekening en sal voortgaan vir 'n tydperk vanafjaar van daardie datum af.
2. Die bedrag betaalbaar deur die houer m.b.t. die pagreg is N\$
(.....Namibiese Dollar)
by registrasie van die pagreg/per maand.*
3. Indien die houer nie by enige voorwaardes van hierdie ooreenkoms hou nie, en versuim om dit reg te stel binne 30 (dertig) dae na die datum van skriftelike kennisgewing van die raad om so te doen, mag die raad die ooreenkoms onmiddellik kanselleer, en alle uitstaande bedrae wat aan die raad geskuld word ten opsigte van hierdie Pag, sal onmiddellik betaalbaar wees wanneer dit gekanselleer word.
4. Die houer moet alle toepaslike wetlike voorsienings nakom en navolg wat van tyd tot tyd van krag is.
5. Die houer mag nie sy of haar pagreg onderverhuur, of enige van sy of haar regte of verpligtinge oordra, opgee of toeskryf kragtens hierdie Huurkontrak, sonder die skriftelike toestemming van die betrokke raad nie.
6. Die partye kies as hul onderskeie domicilia citandi et executandi die volgende adresse:

Die Houer:

.....

Die Minister:

.....

7. Hierdie ooreenkoms vorm die algehele ooreenkoms tussen die partye en geen wysiging, byvoeging of weglating hiervan sal bindend op die partye wees nie, tensy dit op skrif gestel is en deur beide partye onderteken is.

8. Enige toegewing toegewys deur enige party aan die ander party sal nie opgestel word as 'n verklaring van afstand of skuldvernuwing van die Huurkontrak deur daardie party nie.
9. Die partye stem ooreen met die jurisdiksie van die Magistraatshof t.o.v. enige aksie wat mag ontstaan van hierdie Huurkontrak, die kansellasië daarvan of enige ander saak wat verband daarmee hou.
10. Magtiging vir die retensie van die heinings op die grond waarvoor aansoek

gedoen is, of vir die retensie van

.....

.....

.....

.....

.....

is toegestaan/is nie toegestaan nie.*

(vermeld ten opsigte van watter heinings magtiging vir retensie toegestaan is, indien magtiging nie toegestaan is vir die retensie van alle heinings nie)

Geteken teop hierdiedag van.....2.....

AS GETUIES:

1.

2.

Die Minister

Geteken teop hierdiedag van.....2.....

AS GETUIES:

1.

2.

Houer

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 10

**VORM VAN KENNISGEWING OM DIE VOORLOPIGE ONDERSOEK
BY TE WOON
(Afdeling 37 en regulasie 20(1))**

Geagte Mnr./Mev./Mej./Me.*
.....
.....

U word hiermee in kennis gestel van 'n voorlopige ondersoek om die betrokke omstandighede vas te stel:

(a) die okkupasie, gebruik of kontrole van die volgende grond deur u:
.....
.....
.....
.....*

(gee besonderhede van die grond)

(b) die bestaan van die heining op die grond;*

(c)
.....
.....

(vermeld enige ander saak wat die raad self mag ondersoek)*

uitgevoer sal word op (plek) op die

dag van2op.....(tyd), en –

- (a) u word versoek om die voorlopige ondersoek by te woon om gevra te word oor sake waarna verwys word in paragrawe (a), (b) of (c); en
- (b) u moet by u verskyning voor die komitee van ondersoek enige boek of dokument voorlê wat ter sake is tot die onderwerp van die voorlopige ondersoek wat u graag aan die komitee van ondersoek wil voorlê.

.....
Handtekening van Voorsitter: Komitee van Onderzoek

.....
Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 11

**DAGVAARDING OM VOOR KOMITEE VAN ONDERSOEK/RAAD TE
VERSKYN**

(Afdeling 37 en regulasie 20(2) en 28(2))

U,(naam)

van(werksadres)

.....(huisadres)

word hierby gedagvaar om te verskyn op(plek) op die

dag van.....2, om.....(tyd) voor die komitee

van ondersoek/Raad van*

om ondervra te word betreffende

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(vermeld die saak van die ondersoek of aansoek, wat die geval mag wees)

en u word aangesê om saam met u te bring en dan te wys op die bogenoemde tyd en plek enige boeke of dokument opgelys hieronder, en daar en dan getuienis te lewer oor alle en enkele sake wat u weet in verband met die ondervraging/aansoek.*

Gegee deur die hand van die Voorsitter van die Komitee van Onderzoek/Raad*
op hierdiedag van2.....

.....
Handtekening van Voorsitter: Komitee van Onderzoek/Raad*

Lys van boeke of dokumente om voorgelê te word:*

.....
.....
.....
.....
.....

Nota: U aandag word gevestig op afdeling 37(6) van die Wet wat as volg lui:

“(6) ’n Persoon gedagvaar kragtens onderafdeling (4) is skuldig aan ’n oortreding indien hy of sy –

- (a) sonder genoegsame rede nie opdaag voor die komitee van ondersoek op die tyd en plek gespesifiseer in die dagvaarding nie, of teenwoordig te bly totdat hy of sy deur die voorsitter verskoon word van verdere teenwoordigheid nie;
- (b) tydens sy of haar verskyning voor die komitee van ondersoek weier om ingesweer te word of om ’n verklaring af te lê wanneer deur die voorsitter gevra word om so te doen;
- (c) die eed gesweer het of ’n verklaring afgelê het -
 - (i) versuim om enige wettige vraag aan hom of haar volledig en bevredigend te beantwoord;
 - (ii) versuim om ’n boek, dokument of ander saak in sy of haar besit of onder sy of haar kontrole voor te lê, waarvoor hy of sy gedagvaar is om voor te lê;
 - (iii) valse getuienis lewer welwetende dat dit vals is of nie weet of glo dat dit waar is nie.

En ’n persoon wat weens sulke oortreding veroordeel is, is aanspreeklik vir die veroordeling tot ’n boete van nie meer as N\$1 000, of gevangenisstraf van ’n tydperk nie langer as 3 maande nie.”

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 12

VORM VAN KENNISGEWING BETREFFENDE DIE VERSUIM OM
VOORLOPIGE ONDERSOEK BY TE WOON OF OM INSTRUKSIE NA
TE KOM

(Afdeling 37 en regulasie 23)

Geagte Mnr./Mev./Mej./Me.*
.....
.....

U word hiermee in kennis gestel dat die komitee van ondersoek van
.....

.....gerapporteer het dat u versuim het om die
voorlopige ondersoek by te woon wat plaasgevind het op/versuim het om 'n
instruksie van die komitee van ondersoek na te kom om *

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(vermeld instruksie(s) gegee deur die komitee van ondersoek, indien enige)

U word hiermee aangesê om, binne dae vanaf die datum van hierdie kennisgewing, die volgende vereistes na te kom:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

U aandag word gevestig op afdeling 37(10) van die Wet wat as volg lui:

“(10) Indien die persoon sonder geldige rede versuim om ’n vereiste na te kom soos gestipuleer in die kennisgewing waarna in onderafdeling (9) verwys word, mag die raad verklaar dat die persoon van enige eis t.o.v. die grond wat bevrageteken word, onttrek word.”.

..... Datum

Handtekening van die voorsitter van die raad

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 13

AANSOEK OM OORDRAG VAN GEWOONTE GRONDREG

(Afdeling 45, lees met afdeling 38 en regulasie 24)

Aan: Die Hoof

Kantoorstempel:

Tradisionele gemeenskap

van

Streek:

Kiesafdeling:.....

Ek,,

die ondergetekende, identiteitsnommergeslag.....

nasionaliteit.....naam van gade

.....

name van ander afhanklikes

.....

.....

van

.....

(vermeld huisadres)

.....

(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek dat die reg van.....

.....

(vermeld 'n reg op 'n boerderyeenheid of 'n reg op 'n residensiële eenheid of 'n ander reg op enige ander gewoonte besit wat die Minister erken het en wat voorgeskryf is deur kennisgewing in die Staatskoerant)

wat aan my toegeken is op.....t.o.v.:

(a) Geskatte grootte van grond waarom aansoek gedoen is.....

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin grond geleë is:

.....

(c) Streek waarin kommunale gebied geleë is

oorgedra word aan

.....

(vermeld volle name, identiteitsnommer, geslag, nasionaliteit, naam van gade, name van ander afhanklikes, huis- en posadres van voorgestelde ontvanger)

Hou die ander persoon 'n gewoonte grondreg t.o.v. die deel van die grond?

Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is:

- (a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die soort reg:

.....
.....
.....
.....

(heg 'n afsonderlike lys aan, indien die spasie nie voldoende is nie)

- (b) Het die houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond? Ja 'n Nee 'n

- (c) Is enige vergoeding betaalbaar ten opsigte daarvan?

Ja 'n Nee 'n

- (d) Is gepaste reëlins getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond?

Ja 'n Nee 'n Nie van toepassing nie 'n

Is die voorgestelde ontvanger 'n houer t.o.v. enige ander deel van grond toegestaan kragtens die Wet of bewoon hy enige kommunale grond kragtens 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) van die Wet?

Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, gee 'n beskrywing van die deel van die land:

.....
.....
.....

en van die reg:

.....

Hiermee verklaar ek dat die informasie voorsien op hierdie Vorm waar en korrek is.

Die fooie, naamlik N\$, is betaal, waarvoor kwitansie nr.
gedateer.....uitgegee is.

.....
Handtekening van houer Datum

Ek,
(volle name van voorgestelde ontvanger)

stem hierby in tot die oordrag van die gewoonte grondreg op my.

.....
Handtekening van voorgestelde ontvanger Datum

Nota: Voeg asseblief 'n kopie van die sertifikaat van registrasie van die gewoonte grondreg by.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 14

AANSOEK OM OORDRAG VAN PAGREG
(Afdeling 45, lees met afdeling 38 en regulasie 24)

Aan: Die Voorsitter
Kommunale Grond Raad
van
Streek:
Kiesafdeling:

Kantoorstempel:

Ek,.....,

die ondergetekende, identiteitsnommergeslag

nasionaliteit.....naam van gade

name van ander afanklikes

van

(vermeld huisadres)

(vermeld posadres)

doen hiermee aansoek dat die pagreg vir

(vermeld die doel van die pagreg)

wat aan my toegestaan is opm.b.t.:

(a) Geskatte grootte van die grond waarvoor aansoek gedoen is

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin grond geleë is:

.....

.....

(c) Streek.....

waarin kommunale gebied geleë is:

oorgedra word aan

.....

.....

.....

.....

.....

(vermeld volle name, identiteitsnommer, geslag, nasionaliteit, naam van gade,
name van ander afhanklikes, huis- en posadres van voorgestelde ontvanger)

Het die Tradisionele Owerheid ingestem tot die oordrag van die pagreg?

Ja 'n Nee 'n (Voeg dokumentêre bewys ten opsigte daarvan by)

Hou enige ander persoon 'n pagreg m.b.t. die deel van die grond?

Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is:

- (a) Vermeld die naam en adres van die betrokke houer, sowel as die soort ..
reg:

.....
.....
.....
.....

(heg 'n aparte lys aan indien die spasie nie voldoende is nie)

- (b) Het die houer ingestem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die deel van die grond? Ja 'n Nee 'n
- (c) Is enige vergoeding betaalbaar ten opsigte daarvan? Ja 'n Nee 'n
- (d) Is enige gepaste reëlings getref vir die hervestiging van die houer op alternatiewe grond? Ja 'n Nee 'n Nie van toepassing nie 'n
- (e) Is die fooie of enige ander bedrag betaalbaar m.b.t. die bewoning van die land tot op datum betaal? Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, voorsien asseblief bewys van die oorspronklike kwitansie ten opsigte daarvan of 'n ander bewys wat vir die raad aanvaarbaar is.

Is die voorgestelde ontvanger 'n kontrahouer m.b.t. 'n ander deel van die grond wat kragtens die Wet toegestaan is, of bewoon hy of sy enige kommunale grond kragtens 'n reg waarna in afdeling 35(1) van die Wet verwys word? Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is, gee ’n beskrywing van die deel van die grond:

.....

en van die reg:

.....

Is die deel van die grond geleë binne ’n gebied wat as bewaringsgebied verklaar is kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975)? Ja ’n Nee ’n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag “Ja” is, voorsien die naam van die bewaringsgebied:

.....

Tydperk waarvoor om die pagreg aansoek gedoen word:

Hiermee verklaar ek dat die informasie voorsien op hierdie Vorm waar en korrek is. Die fooi, naamlik N\$....., is betaal, waarvoor kwitansie nr. gedateer uitgegee is.

..... Datum
 Handtekening van aansoeker

Ek,
 (volle name van voorgestelde ontvanger)

stem hiermee in vir die oordrag van die pagreg op my.

..... Datum
 Handtekening van voorgestelde ontvanger

Nota: Voeg asseblief ’n kopie van die pagsertifikaat by.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 15

AANSOEK OM OPRIGTING VAN HEINING OP KOMMUNALE GROND
(Afdeling 45, lees met afdeling 44 en regulasie 27)

Aan: Die Voorsitter/Hoof* Kantoorstempel:
Kommunale Grond Raad/Tradisionele Gemeenskap*
van
Streek:
Kiesafdeling:

Ek,

die ondergetekende, identiteitsnommervan

.....

.....

(vermeld huisadres)

.....

(vermeld posadres)

houer van 'n gewoonte grondreg/pagreg*

.....

vir

(vermeld die doel vir gebruik van die reg)

ten opsigte van:

(a) Geskatte grootte van grond waarvoor aansoek gedoen is:

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin deel van die grond geleë is:

.....

(c) Streek waarin kommunale gebied geleë is:

doen hiermee aansoek om die oprigting van 'n heining/heinings* op die deel van die grond soos uiteengesit in die aangehegte beskrywing/sketsplan.

Is die deel van die grond geleë binne 'n gebied wat verklaar is as bewaringsgebied kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975)? Ja 'n Nee 'n

Indien die antwoord op bogenoemde vraag "Ja" is, voorsien die naam van die betrokke bewaringsgebied:

Hiermee verklaar ek dat die informasie ingedien op hierdie Vorm waar en korrek is. Die betrokke foioe, naamlik N\$....., is betaal, waarvoor 'n kwitansie nr..... gedateeruitgegee is.

.....
 Handtekening van aansoeker Datum

* Skrap wat nie van toepassing is nie.

Nota: Heg asseblief 'n kopie van die registrasiesertifikaat van die gewoonte grondreg aan, of die pagsertifikaat, wat die geval mag wees.

MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE

VORM 16

VERWYSING VAN SAAK AAN ARBITER
(Afdeling 45 lees met afdeling 30 en regulasie 29)

Aan:

.....

.....

(naam en adres van arbiter)

Aansoek is gedoen by die raad van

.....

deur

.....

.....

(vermeld naam en adres van aansoeker)

vir die toestaan van 'n pagreg t.o.v.

(a) Deel van grond:.....

(b) Kommunale gebied van tradisionele gemeenskap waarin deel van grond
geleë is:

.....

.....

(c) Grootte van grond waarvoor aansoek gedoen is.....

(d) Streek waarin kommunale gebied geleë is:

om gebruik te word vir

Die deel van die grond word huidiglik gebruik vir

.....

Die Tradisionele Owerheid weier om toestemming te gee vir die pagreg, maar die raad is van mening dat toestemming gegee behoort te word om die volgende redes:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

U besluit in hierdie saak word waardeer.

.....
Handtekening van sekretaris/sekretaresse van raad

.....
Datum

Nota: Heg asseblief 'n kopie van die aansoek aan.

BYLAE 2**MINISTERIE VAN GROND, HERVESTIGING EN REHABILITASIE****FOOIE****(Afdeling 45 en regulasie 38)**

1.	Foos betaalbaar vir enige aansoek kragtens die Wet:	N\$25-00
2.	Foos betaalbaar vir die uitreik van enige sertifikaat of ander dokument kragtens die Wet	N\$50-00
3.	Foos betaalbaar vir 'n appèl kragtens die Wet:	N\$25-00

STAATSKOERANT
VAN DIE
REPUBLIEK VAN NAMIBIË

N\$7.00

WINDHOEK - 12 Augustus 2002

No. 2787

INHOUD

Bladsy

REGERINGSKENNISGEWING

Nr. 137. Bekendmaking van Kommunale Grondhervormingswet, 2002
(Wet Nr. 5 van 2002), van die Parlement 1

Regeringskennisgewing

KANTOOR VAN DIE EERSTE MINISTER

Nr. 137

2002

BEKENDMAKING VAN WET
DEUR PARLEMENT

Die volgende Wet wat deur die Parlement aangeneem en deur die President geteken is kragtens die Namibiese Konstitusie, word hierby uitgegee kragtens Artikel 56 van daardie Konstitusie.

Nr. 5 van 2002: Kommunale Grondhervormingswet, 2002.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**WET**

Om voorsiening te maak vir die toekenning van regte t.o.v. kommunale grond; om Kommunale Grond Rade te stig; om voorsiening te maak vir die gesag van Hoofde en Tradisionele Owerhede i.v.m. kommunale grond; en om voorsiening te maak vir toevallige sake.

(Geteken deur die President op 25 Julie 2002)

RANGSKIKKING VAN AFDELINGS**HOOFSTUK 1 – VOORLOPIG**

1. Definisies

HOOFSTUK 11 – KOMMUNALE GRONDRADE

2. Stigting van Kommunale Grondrade
3. Funksies van Rade
4. Samestelling van Rade
5. Diskwalifikasies
6. Ampstermyn
7. Vergaderings van Rade
8. Komitees
9. Openbaarmaking van belangstelling
10. Vergoeding
11. Finansiering van rade
12. Uitvoering van administratiewe werk
13. Jaarverslag
14. Beperking van aanspreeklikheid

HOOFSTUK 111 – KOMMUNALE GRONDGEBIEDE

15. Grootte van kommunale grond
16. Stigting van nuwe kommunale grondgebiede en byvoegings of aftrekkings van kommunale grondgebiede

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

17. Berusting van kommunale grond
18. Verbod op heinings

**HOOFSTUK IV – TOEKENNING VAN REGTE TEN OPSIGTE VAN
KOMMUNALE GROND**

19. Regte wat toegeken mag word

Deel 1 – Gewoonte grondregte

20. Mag om gewoonte grondregte toe te ken en te kanselleer
21. Gewoonte grondregte wat toegeken mag word
22. Aansoek om gewoonte grondreg
23. Beperking op grootte van grond wat gehou mag word kragtens gewoonte grondregte
24. Bekragtiging van toekenning van gewoonte grondreg
25. Registrasie van gewoonte grondreg
26. Duur van gewoonte grondreg
27. Kansellasië van gewoonte grondreg
28. Erkennung van bestaande gewoonte grondregte
29. Weiregte

Deel 2 – Pagreg

30. Mag om pagreg toe te staan
31. Aansoek om pagreg
32. Voorwaardes van toepassing op pagreg
33. Registrasie van pagreg
34. Duur van pagreg
35. Bestaande regte om kommunale grond te bewoon
36. Kansellasië van pagreg

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**HOOFSTUK V – ALGEMEEN**

37. Voorlopige ondersoek van eis op bestaande regte
38. Oordrag van regte
39. Appèlle
40. Vergoeding vir verbeteringe
41. Opmeting van kommunale grond
42. Geen vergoeding betaalbaar vir gewoonte grondreg
43. Onwettige besit van kommunale grond
44. Heinings
45. Regulasies
46. Herroeping van wette
47. Kort titel en inwerkingtreding

SOOS DIT VERORDEN WORD deur die Parlement van die Republiek van Namibië as volg:

**HOOFSTUK 1
VOORLOPIG****Definisies**

1. In hierdie Wet, tensy dit anders is in die konteks -
“raad” beteken ’n Kommunale Grondraad gestig kragtens afdeling 2;
“raadsgebied” beteken die gebied beskryf in ’n kennisgewing kragtens afdeling 2(5) t.o.v. ’n raad;
“Hoof” beteken ’n persoon wat erken is kragtens die Tradisionele Owerheidswet, 2000 (Wet Nr. 25 van 2000) as die Hoof van sy of haar tradisionele gemeenskap;
“gemeenskaplike grond” beteken daardie deel van die kommunale gebied van ’n tradisionele gemeenskap wat tradisioneel as algemene weiding vir vee gebruik word;
“kommunale gebied” , i.v.m. ’n tradisionele gemeenskap, beteken die gebied wat die kommunale gebied insluit wat deur die lede van daardie gemeenskap bewoon word;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

“kommunale grond” beteken grond waarna in afdeling 15 verwys word;

“gewoonte grondreg” beteken enige van die regte waarna in paragrawe (a), (b) en (c) van afdeling 21 verwys word;

“boerderyeenheid” beteken ’n deel van die grond wat toegeken is vir boerderydoeleindes en wat met die voorgeskrewe grootte kragtens hierdie Wet vir daardie doel ooreenkom;

“paghouer” beteken ’n persoon aan wie ’n pagreg toegestaan is kragtens hierdie Wet;

“Minister” beteken die Minister van Grond, Hervestiging en Rehabilitasie;

“Permanente Sekretaris” beteken die Permanente Sekretaris: Grond, Hervestiging en Rehabilitasie;

“voorgeskryf” beteken voorgeskryf deur regulasie kragtens hierdie Wet;

“streek” beteken ’n streek soos gedefinieer in die Streeksraadswet, 1992 (Wet Nr. 22 van 1992);

“streeksraad” beteken ’n streeksraad gestig kragtens afdeling 2 van die Streeksraadswet, 1992;

“wooneenheid” beteken ’n deel van die grond toegeken vir woondoeleindes en wat ooreenkom met die grootte voorgeskryf kragtens die Wet vir hierdie doel;

“pagreg” beteken ’n pagreg toegestaan kragtens hierdie Wet;

“gade” sluit in die gade of eggenoot in ’n gewoonte binding, of die gewoonte binding geregistreer is of nie, en dienooreenkomstig as “huwelik” uitgelê word;

“hierdie Wet” sluit in regulasies kragtens daarvan gemaak;

“Tradisionele Owerheid” beteken ’n Tradisionele Owerheid waarvan die tradisionele leiers erken is kragtens die Tradisionele Owerheidswet, 2000;

“tradisionele gemeenskap” beteken ’n tradisionele gemeenskap soos gedefinieer in die Tradisionele Owerheidswet, 2000.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**Hoofstuk II****KOMMUNALE GRONDRADE****Stigting van Kommunale Grondrade**

2. (1) Kragtens onderafdeling (4), moet die Minister Kommunale Grondrade stig om die funksies te verrig wat deur 'n raad beraadslaag is kragtens hierdie Wet binne die gebied waarvoor elke raad gestig is in ooreenstemming met onderafdeling (2).

(2) Enige raad mag kragtens onderafdeling (1) gestig word t.o.v. -

(a) die geheel van enige streek waarin kommunale grond geleë is;

(b) 'n gedefinieerde deel van so 'n streek; of

(c) 'n gebied wat gedefinieerde dele omvat van twee of meer van sulke streke.

(3) Kragtens onderafdeling (4) mag die Minister die grense verander van enige bepaalde gebied t.o.v. 'n raad kragtens onderafdeling (1).

(4) Die magte beraadslaag deur onderafdelings (1) en (3) mag uitgevoer word deur die Minister, slegs na samespreking met die tradisionele owerhede wat daardeur geraak word.

(5) Die Minister moet kennis gee in die Staatskoerant -

(a) van elke raad wat gestig is kragtens onderafdeling (1), met die beskrywing van die gebied waarvoor die raad gestig is;

(b) van elke verandering van die grense van die gebied van enige raad kragtens onderafdeling (3).

Funksies van rade

3. Kragtens die voorsienings van hierdie Wet, is die funksies van 'n raad

(a) om kontrole uit te oefen oor die toekenning en die kansellasië van gewoonte grondregte deur Hoofde of Tradisionele Owerhede kragtens hierdie Wet;

(b) om aansoeke te oorweeg en te besluit op 'n pagreg kragtens hierdie Wet;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (c) om 'n register te stig en te onderhou en 'n sisteem van registrasie vir die boekhou oor die toekenning, oordrag en kansellasie van gewoonte grondregte en pagregte kragtens hierdie Wet;
- (d) om die Minister te adviseer, òf uit sy eie, òf op aanvraag van die Minister, in samehang met die maak van regulasies of enige ander saak wat betrekking het op die doelwitte van hierdie Wet; en
- (e) om ander funksies uit te voer wat aan die raad toegeskryf word deur hierdie Wet.

Samestelling van Rade

4. (1) Kragtens afdeling 5 bestaan 'n raad uit die volgende lede wat deur die Minister aangestel word –

- (a) een verteenwoordiger van elk van die Tradisionele Owerhede binne die raad se gebied, wat deur elke sulke Owerheid genomineer word;
- (b) een persoon om die georganiseerde boerderygemeenskap binne die raad se gebied te verteenwoordig;
- (c) die streeksbeampte van die betrokke streeksraad, en indien die raad se gebied groter is as die grense van twee of meer streke, die streeksbeampte van elke sulke streek;
- (d) vier vrouens, van wie -
 - (i) twee vrouens is wat betrokke is by boerderye in die raad se gebied; en
 - (ii) twee vrouens wat ervaring het wat van toepassing is op die funksies van 'n raad;
- (e) vier personeellede in die Staatsdiens, van wie -
 - (i) een deur die Minister verantwoordelik vir streeksregering genomineer moet word;
 - (ii) een deur die Minister verantwoordelik vir grondsake genomineer moet word;
 - (iii) een deur die Minister verantwoordelik vir omgewingsake genomineer moet word; en
 - (iv) een deur die Minister verantwoordelik vir landbou genomineer moet word; en

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(f) indien enige bewaringsgebied of bewaringsgebiede, verklaar kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975), binne die raad se gebied bestaan, een persoon genomineer deur die betrokke bewaringsgebied of, waar van toepassing, gesamentlik deur die betrokke bewaringsgebiede.

(2) Vir die doel van soek van nominasies soos oorweeg in paragrawe (a), (e) en (f) van onderafdeling (1), moet die Minister skriftelik -

(a) die Tradisionele Owerhede in die raad se gebied;

b) die Ministers waarna in paragraaf (e) van daardie onderafdeling verwys word; en

(c) die toepaslike bewaringsgebied of bewaringsgebiede waarna verwys word in paragraaf (f),

versoek, om 'n persoon te nomineer, kragtens afdeling 5, vir aanstelling in die raad binne die tydperk gespesifiseer deur die Minister in so 'n skriftelike versoek.

(3) Die Minister mag, vir die doel van aanstelling van 'n lid -

(a) waarna verwys word in paragraaf (b) van onderafdeling (1), met enige iemand of enige organisasie beraadslaag wat betrokke is by aktiwiteite om die belange van die boerderygemeenskap in die raad se gebied te bevorder, en wat die Minister erken as verteenwoordiger van daardie boerderygemeenskap; of

(b) waarna verwys word in paragraaf (d) van onderafdeling (1), met enige Hoof of Tradisionele Owerheid beraadslaag of enige ander persoon, van wie die Minister van mening is dat hy of sy geskik is.

(4) Die Minister mag, t.o.v. enige lid wat 'n streeksbeampte is, waarna verwys word in onderafdeling (1)(c), en na beraadslaging met die betrokke streeksbeampte, enige ander persoon aanstel om 'n vergadering van die raad of enige komitee daarvan by te woon namens die streeksbeampte, gedurende die afwesigheid van die streeksbeampte, en die aangestelde persoon, wanneer hy of sy so 'n vergadering bywoon, sal beskou word as 'n lid van die betrokke raad.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(5) Indien 'n Tradisionele Owerheid of enige bewaringsgebied of bewaringsgebiede versuim om 'n persoon vir aanstelling te nomineer na 'n versoek van die Minister kragtens onderafdeling(2), mag die Minister enige persoon aanstel wat die Minister dink geskik is, en die persoon wat so aangestel is, het 'n amp asof hy of sy genomineer is deur die Tradisionele Owerheid of deur die betrokke bewaringsgebied of bewaringsgebiede, wat die geval mag wees.

(6) Die lede van 'n raad moet die voorsitter van die raad uit hul geledere verkies.

Diskwalifikasies

5. 'n Persoon kwalifiseer nie om aangestel te word, of om 'n lid te bly van 'n raad nie, indien hy of sy -

- (a) 'n lid van die Nasionale Vergadering of 'n streeksraad is;
- (b) 'n Hoof is;
- (c) 'n ongerehabiliteerde insolvent is, hetsy sy of haar eiendom in beslag geneem is in Namibië of êrens anders; of
- (d) vir enige oortreding tot gevangenisstraf gevonniss is sonder die opsie van 'n boete, hetsy in Namibië of êrens anders.

Ampstermyn

6. (1) Die lede van 'n raad beklee 'n ampstermyn van 'n tydperk van drie jaar, en is verkiesbaar vir heraanstelling.

(2) Die amp van 'n lid anders as 'n lid waarvan in afdeling 4(1)(c) verwys word, word vakant, indien -

- (a) hy of sy ophou om te kwalifiseer vir die amp kragtens afdeling 5;
- (b) hy of sy as lid bedank deur skriftelike kennisgewing aan die Minister afgelewer;
- (c) die persoon of owerheid deur wie hy of sy genomineer is vir aanstelling as lid, so 'n nominasie terugtrek deur skriftelike kennisgewing aan die Minister; of
- (d) uit die amp ontslaan is kragtens onderafdeling (3).

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) Die Minister mag deur skriftelike kennisgewing 'n lid van die amp ontslaan, indien die Minister, nadat hy die lid 'n billike geleentheid gegee het om aangehoor te word, en tevrede is dat daardie lid -

- (a) afwesig was van drie opeenvolgende vergaderings van die raad sonder om vooraf toestemming van die raad gehad het en sonder goeie rede; of
- (b) ongeskik is deur fiesiese of geestelike siekte of om enige ander rede onbekwaam of nie geskik is om die funksies van 'n lid effektief te vervul nie.

(4) Die voositter van 'n raad hou die amp in sy kapasiteit vir die tydperk van sy of haar ampstermyn as lid van die raad, maar sal die amp as voorsitter neerlê, indien ten minste twee derdes van die lede van die raad 'n resolusie aanneem waarby hy of sy uit daardie amp ontslaan word.

(5) 'n Raad moet een van sy lede verkies, iemand anders as die voorsitter, om 'n vergadering van die raad te bestuur, indien 'n mosie vir 'n resolusie oorweeg in onderafdeling (4) bespreek word, en dan gekies word.

(6) Indien die amp van 'n raadslid vakant word, moet die vakante pos gevul word deur die aanstelling van 'n ander persoon, m.b.t. die voorsiening van afdeling 4(1), vir die onvoltooide ampstermyn van die persoon wat sy lidmaatskap beëindig.

Vergaderings van rade

7. (1) Die eerste vergadering van 'n raad moet byeengeroep word deur die Minister, en daarna moet die raad een keer elke twee maande vergader op die tyd en plek wat deur die raad bepaal word.

(2) 'n Spesiale vergadering van die raad -

- (a) mag byeengeroep word deur die voorsitter, indien die voorafgaande skriftelike toestemming van die Minister vir so 'n vergadering bekom is;
- (b) moet byeengeroep word deur die voorsitter indien hy of sy skriftelik deur die Minister versoek is om dit te doen met die doel om enige saak af te handel soos deur die Minister bepaal.

(3) 'n Meerderheid van die lede van 'n raad sal 'n kworum vorm vir 'n vergadering van die raad.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(4) Kragtens afdeling 6(5), moet die voorsitter van die raad, of in die afwesigheid van die voorsitter, die persoon verkies deur die teenwoordige lede uit hul geleedere, die vergadering van die raad bestuur.

(5) 'n Raad mag, met die toestemming van die Minister, nie meer as twee mense uitnooi wat toepaslike deskundige kennis of ervaring het om die raad by te staan, of enige komitee van die raad, in die vervulling van enige van sy funksies, maar so 'n persoon kwalifiseer nie om 'n stem uit te bring in 'n vergadering bygewoon deur hom of haar nie.

(6) Kragtens afdeling 6(4), moet vroeë tydens 'n vergadering van 'n raad deur die meerderheid van stemme van teenwoordige lede besluit word, en indien die stemme nie op 'n meerderheid berus nie, het die persoon wat die vergadering bestuur, die uitslaggewende stem.

(7) 'n Besluit van die raad oor 'n wet uitgevoer kragtens die magtiging van die raad, sal nie ongeldig wees slegs weens 'n vakante pos in die lidmaatskap van die raad nie, of die feit dat 'n persoon wat nie daarop geregtig is om as lid van die raad te sit nie, teenwoordig was by 'n vergadering toe so 'n besluit geneem is of so 'n wet gemagtig is, indien die besluit geneem is of die magtiging van die wet deur 'n meerderheid van die teenwoordige lede wat daartoe geregtig is om op die vergadering te stem.

(8) 'n Raad moet bewerkstellig dat notules van die verloop van die vergaderings gehou word.

Komitees

8. (1) 'n Raad mag enige komitee stig bestaande uit lede van die raad met die doel om die raad te adviseer in enige saak waarna die raad die komitee verwys vir ondersoek en raad.

(2) 'n Komitee mag sy eie prosedure reguleer.

Openbaarmaking van belangstelling

9. (1) Indien dit op enige stadium gedurende die verrigtinge tydens enige vergadering van die raad of 'n komitee daarvan blyk dat 'n lid belangstelling het of mag hê in 'n saak wat verband hou met die funksies van die raad of komitee wat 'n konflik mag veroorsaak in die belange van die uitvoering van sy of haar pligte as 'n lid van die raad of die komitee -

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (a) moet daardie lid onverwyld en geheel en al die aard van sy of haar belangstelling openbaar en die vergadering verlaat sodat die oorblywende lede die saak kan bespreek en bepaal of die lid uitgesluit is om deel te neem aan die vergadering weens rede van 'n konflik van belange; en
- (b) so 'n openbaarmaking en die besluit van die oorblywende lede moet opgeteken word in die notule van die relevante vergadering.

(2) Indien 'n lid versuim om 'n konflik van belange openbaar te maak soos vereis deur onderafdeling (1) en hy of sy teenwoordig is by 'n vergadering van die raad of 'n komitee, en hy of sy op enige manier deelneem aan die verloop, sal die verloop in verband met die relevante saak so vinnig as moontlik nadat die nie-openbaring uitgevind is, ongeldig wees en daarna hersien word deur die raad of komitee, wat die geval mag wees, in die afwesigheid van die betrokke lid.

(3) 'n Lid van die raad wat welwetende versuim om onderafdeling (1) na te kom, is skuldig aan 'n misdadig en aanspreeklik op veroordeling tot 'n boete wat nie meer as N\$8000 is nie of op tronkstraf van 'n tydperk nie langer as twee jaar nie, of beide, boete en tronkstraf.

Vergoeding

10. (1) Die lede van 'n raad en persone waarna in afdeling 7(5) verwys word wat nie voltyds in die Staatsdiens aangestel is nie, moet toelaes betaal word t.o.v. hulle dienste soos die Minister mag bepaal met die bespreking van die Minister van Finansies.

(2) Toelaes waarna verwys word in onderafdeling (1) mag verskil volgens die verskillende ampte beklee deur lede of volgens die verskillende funksies wat deur hulle uitgevoer word.

Finansiering van rade

11. Alle uitgawes wat verband hou met die uitvoer van die pligte van 'n raad moet gedek word deur die geld wat vasgelê is deur die Parlement vir daardie doel.

Uitvoering van administratiewe werk

12. (1) Die administratiewe werk, ingesluit die betaling en ontvangs van geld, in verbinding met die uitvoering van die ampte van 'n raad moet vervul word –

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (a) deur personeellede in die Staatsdiens beskikbaar gestel deur die Permanente Sekretaris vir daardie doel; of
- (b) deur personeellede van 'n streeksraad aangewys deur daardie raad na afspraak tussen die Minister en die streeksraad.

(2) Die Permanente Sekretaris of die Streeksraad, wat die geval mag wees, moet t.o.v. elke raad 'n personeellid aanstel waarna verwys word in onderafdeling (1) om op te tree as sekretaris of sekretaresse van die Raad, en wat ampte vervul wat aan hom of haar opgedra mag word deur die voorsitter van die raad.

Jaarverslag

13. (1) Elke raad moet aan die Minister nie later as 31 Januarie van elke jaar, 'n verslag voorlê van die ampte wat gedurende die voorafgaande jaar deur die raad uitgevoer is.

(2) Die Minister moet 'n kopie van elke verslag wat hy ontvang het kragtens onderafdeling (1), voorlê aan die Nasionale Vergadering binne 28 dae na die ontvangs daarvan indien die Nasionale Vergadering in sitting is, of indien die Nasionale Vergadering nie in gewone sitting is nie, binne 28 dae na die inwerkingtreed van die eerste daaropvolgende sitting.

Beperking van aanspreeklikheid

14. 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid of 'n lid van 'n raad of 'n persoon waarna in afdeling 12 verwys word, is nie persoonlik aanspreeklik vir enige iets gedoen in goeie geloof in die vervulling van enige amp kragtens hierdie Wet nie.

HOOFSTUK III

KOMMUNALE GRONDGEBIEDE

Grootte van kommunale grond

15. (1) Kragtens onderafdeling (2) bestaan kommunale grond uit –

- (a) die gebiede beskryf in Skedule 1 van hierdie Wet;
- (b) enige gebied wat verklaar is as kommunale grond kragtens afdeling 16(1)(a); en
- (c) enige grond wat kragtens afdeling 16(1)(b) by 'n kommunale grondgebied waarna in paragraaf (a) of (b) verwys word, ingelyf is.

(2) Waar 'n plaaslike owerheidsgebied geleë of gestig is binne die grense van enige kommunale grondgebied, sal die grond van daardie plaaslike owerheid nie deel van daardie kommunale grondgebied wees nie, en sal dit nie kommunale grond wees nie.

Stigting van nuwe kommunale grondgebiede en byvoegings of aftrekkings van kommunale grondgebiede

16. (1) Die President, met die goedkeuring van die Nasionale Vergadering, mag deur proklamasie in die Staatskoerant, -

- (a) enige gedefinieerde deel van onvervreemde staatsgrond as 'n kommunale grondgebied verklaar;
- (b) enige gedefinieerde deel van onvervreemde staatsgrond inlyf as deel van enige bestaande kommunale grond; of
- (c) van enige kommunale grondgebied, kragtens die voorsienings van onderafdeling (2), enige gedefinieerde deel onttrek wat vereis word vir enige doel in openbare belang,

en in so 'n proklamasie toepaslike veranderings aanbring aan Skedule 1 van hierdie Wet om die beskrywing van enige nuwe kommunale grondgebied in te sluit kragtens paragraaf (a) of om enige kommunale grondgebied te herdefinieer wat deur die verandering kragtens paragraaf (b) of (c) geaffekteer word.

(2) Grond mag nie onttrek word van enige kommunale grondgebied kragtens onderafdeling (1)(c) nie, tensy alle regte gehou deur persone kragtens hierdie Wet t.o.v. daardie grond of enige deel daarvan eers deur die Staat verwerf is, en en slegs kompensasië vir die verwerwing van sulke regte is betaalbaar aan die betrokke persone.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) Die kompensasie betaalbaar aan 'n persoon kragtes onderafdeling (2) moet bepaal word –

- (a) deur ooreenkoms tussen die Minister en die betrokke persoon; of
- (b) indien hierdie ooreenkoms versuim word, deur arbitrasie in ooreenstemming met die voorsiening van die Arbitrasie Wet, 1965 (Wet Nr. 42 van 1965).

(4) Enige deel van 'n kommunale grondgebied wat teruggetrek is kragtes onderafdeling (1)(c), is nie meer kommunale grond nie, en word beskikbaar as grond wat die staat besit.

Berusting van kommunale grond

17. (1) Kragtes die voorsienings van hierdie Wet, is alle kommunale grondgebiede onder berusting van 'n trust vir die voordeel van tradisionele gemeenskappe wat in daardie gebiede woon, en vir die doel van die bevordering van die ekonomiese en sosiale ontwikkeling van die mense van Namibië, spesifiek die grondloses en daardie mense met onvoldoende toegang tot grond wat nie formeel aangestel is, of betrokke by nie-landbou sakeaktiwiteite is nie.

(2) Geen reg van beraadslaging van vrye eienaarskap is geskik om toegestaan of verwerf te word deur enige persoon t.o.v. enige ander deel van kommunale grond.

Verbod op heinings

18. Kragtes sulke vrystellings wat voorgeskryf mag word, sal enige heining van watter aard ook al -

- (a) na die inwerkingtreeding van hierdie Wet, opgerig word of bewerkstellig om ogerig te word deur enige persoon op enige deel van die grond geleë binne 'n kommunale grondgebied; of
- (b) wat met die inwerkingtreeding van hierdie Wet, bestaan op enige deel van so 'n grond, deur wie ook al opgerig, na die datum wat deur die Minister in die Staatskoerant bekend gemaak is, op die grond behou word,

tensy magtiging vir die oprig of retensie toegestaan word in ooreenstemming met die voorsienings van die Wet.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**HOOFSTUK IV****TOEKENNING VAN REGTE TEN OPSIGTE VAN KOMMUNALE GROND****Regte wat toegeken mag word**

19. Die regte wat toegeken mag word t.o.v. kommunale grond kragtens hierdie Wet, is verdeel in -

- (a) gewoonte grondregte; en
- (b) pagregte.

Deel 1 – Gewoonte grondregte en weireg

Mag om gewoonte grondregte toe te ken en te kanselleer

20. Kragtens die voorsienings van hierdie Wet, is die primêre mag om enige gewoonte grondreg toe te ken of te kanselleer t.o.v. enige deel van die grond in die kommunale gebied van 'n tradisionele gemeenskap gevestig -

- (a) in die Hoof van daardie tradisionele gemeenskap; of
- (b) waar die Hoof dit bepaal, in die Tradisionele Owerheid van daardie tradisionele gemeenskap.

Gewoonte grondregte wat toegeken mag word

21. Die volgende gewoonte grondregte mag toegeken word t.o.v. kommunale grond -

- (a) 'n reg op 'n boerderyeenheid;
- (b) 'n reg op 'n wooneenheid;
- (c) 'n reg tot enige ander vorm van gewoonte besit wat erken en beskryf is deur die Minister deur kennisgewing in die Staatskoerant vir die doel van hierdie Wet.

Aansoek om gewoonte grondreg

22. (1) 'n Aansoek vir die toekenning van 'n gewoonte grondreg t.o.v. kommunale grond moet -

- (a) skriftelik gedoen word op die voorgeskrewe vorm; en

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(b) voorgelê word aan die Hoof van die tradisionele gemeenskap binne wie se kommunale gebied die grond in vraag geleë is.

(2) 'n Aansoeker waarna verwys word in onderafdeling (1) moet die informasie voorsien en die dokumente voorlê wat die Hoof of die Tradisionele Owerheid mag vereis vir die doel van oorweging van die aansoek.

(3) Wanneer 'n aansoek oorweeg word wat kragtens onderafdeling (1) gedoen is, mag 'n Hoof of Tradisionele Owerheid -

- (a) ondersoek uitvoer en met persone beraadslaag m.b.t. die aansoek;
- (b) indien enige lid van die tradisionele gemeenskap teen die toekenning van die reg is, 'n verhoor lei om die aansoeker en die persoon wat teen die toekenning is, die geleentheid te gee om voorstellings te maak m.b.t. die aansoek,

en mag die aansoek weier of toestaan kragtens onderafdeling (4) en afdeling 23.

(4) By die toestaan van 'n aansoek om 'n reg vir 'n boerderyeenheid of 'n wooneenheid mag die Hoof of Tradisionele Owerheid -

- (a) die reg toeken t.o.v. die spesifieke deel van die grond waarom aansoek gedoen is, deur ooreenkoms met die aansoeker, enige ander deel van grond; en
- (b) kragtens afdeling 23, die grootte en die grense van die deel van die grond bepaal ten opsigte waarvan die reg toegeken is.

Beperking op grootte van grond wat gehou mag word kragtens gewoonte grondregte

23. (1) Na die inwerkingtreding van hierdie Wet, sal geen persoon, sonder die skriftelike toestemming van die Minister geregtig wees op toekenning van enige gewoonte grondreg en om enige gewoonte grondreg te verwerf t.o.v. kommunale grond wat die maksimum grootte oorskry wat die Minister in beraadslaging met die Minister verantwoordelik vir landbousake, mag voorskryf vir die doel van hierdie onderafdeling.

(2) Wanneer die Minister 'n maksimum grootte kragtens onderafdeling (1) voorskryf, mag hy of sy differensieer -

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (a) volgens die gebied waarin die grond geleë is;
- (b) volgens die doel waarvoor die grond gebruik word; of
- (c) tussen persone volgens die algehele grootte van ander grond, hetsy kommunale grond of andersins, gehou deur hulle kragtens enige reg wat die voordelige gebruik van daardie die grond toelaat vir 'n doel gelyk aan die grond wat gehou word kragtens 'n gewoonte grondreg waarvoor dit gebruik mag word.

Bekragtiging van toekenning van gewoonte grondreg

24. (1) Enige toekenning van 'n gewoonte grondreg gemaak deur 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid kragtens afdeling 22 is nie wettig nie, tensy die toekenning bekragtig is deur die toepaslike raad in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie afdeling.

(2) By die toekenning van 'n gewoonte grondreg moet die Hoof of Tradisionele Owerheid deur wie die toekenning gedoen is, onverwyld die toepaslike raad daarvan in kennis stel en die raad voorsien van die voorgeskrewe besonderhede wat betrekking het op die toekenning.

(3) By ontvangs van 'n kennisgewing en die besonderhede waarna verwys word in onderafdeling (2), moet die raad bepaal of die toekenning van die reg in die spesifieke saak behoorlik gedoen is in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie Wet.

(4) By die uitvoering van sy funksies kragtens onderafdeling (3), mag 'n raad navrae doen en beraadslag met persone indien dit nodig geag word of geskik is vir daardie doel en -

- (a) moet die raad die toekenning van die reg bekragtig indien hy tevrede is dat so 'n toekenning gedoen is in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie Wet;
- (b) mag die raad die saak terugverwys na die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid vir heroorweging in die lig van enige kommentare wat die raad mag lewer; of
- (c) moet die raad die toekenning van die reg veto, indien -
 - (i) die reg toegeken is t.o.v. grond waarop 'n ander persoon 'n reg het;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (ii) die grootte van die betrokke grond groter is as die maksimum voorgeskrewe grootte; of
- (iii) die reg toegeken is t.o.v. grond wat gereserveer is vir kommunale gebruik of enige ander doel in openbare belang.

(5) Indien 'n raad die toekenning van 'n reg veto kragtens onderafdeling (4)(c), moet die raad die Hoof of Tradisionele Owerheid daarvan in kennis stel en die betrokke aansoeker skriftelik in kennis stel van die redes vir die besluit.

Registrasie van gewoonte grondreg

25. (1) Indien 'n raad die toekenning van 'n gewoonte grondreg bekragtig kragtens afdeling 24(4)(a) moet hy –

- (a) bewerkstellig dat die reg geregistreer word in die voorgeskrewe register in die naam van die persoon aan wie dit toegeken is; en
- (b) aan daardie persoon 'n sertifikaat van registrasie uitgee op die voorgeskrewe vorm en manier.

(2) Die raad moet 'n duplikaat kopie van elke sertifikaat van registrasie uitgegee kragtens onderafdeling (1) hou.

Duur van die gewoonte grondreg

26. (1) Kragtens afdeling 27, en tensy die reg laat vaar is deur die houer daarvan, duur die gewoonte grondreg wat toegeken is kragtens hierdie Wet lewenslank vir die persoon aan wie dit toegeken is.

(2) By die dood van die houer van 'n reg waarna verwys word in onderafdeling (1) gaan die reg terug na die Hoof of Tradisionele Owerheid vir onverwylde hertoekenning -

- (a) aan die oorlewende gade van die oorlede persoon, indien die gade instem tot so 'n toekenning; of
- (b) in die afwesigheid van 'n oorlewende gade, of indien hy of sy nie instem soos oorweeg in paragraaf (a) nie, aan 'n kind van die oorlede persoon wat die Hoof of Tradisionele Owerheid bepaal, wat geregtig is op die toekenning van die reg in ooreenstemming met die gewoontereg.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) Indien, na die toekenning van 'n gewoonte grondreg aan 'n oorlewende gade waarna verwys word in onderafdeling (2), 'n gade vir 'n tweede keer trou, dan, by die die dood van die oorlewende gade, gaan die reg in vraag terug aan die Hoof of Tradisionele Owerheid vir onverwylde hertoekenning van die reg -

- (a) aan die oorlewende gade, indien enige, van die tweede of daaropvolgende huwelik, indien hy of sy tot die toekenning instem; of
- (b) indien die afwesigheid van 'n oorlewende gade van so 'n tweede of daaropvolgende huwelik is, of indien hy of sy nie instem soos oorweeg in paragraaf (a) nie, aan 'n kind, of uit die eerste of tweede huwelik of enige daaropvolgende huwelik, soos deur die Hoof of Tradisionele Owerheid bepaal, geregtig is op die toekenning van die reg in ooreenstemming met die gewoonereg.

(4) By die dood van 'n oorlewende gade van 'n tweede of daaropvolgende huwelik oorweeg in onderafdeling (3) aan wie 'n gewoonte grondreg toegeken is kragtens daardie onderafdeling, gaan die reg terug na die Hoof of Tradisionele Owerheid, wat dan, kragtens onderafdeling (5), die persoon moet bepaal, aan wie die reg toegeken moet word, wat mag insluit -

- (a) 'n oorlewende gade van 'n verdere huwelik, wat die oorlede persoon aangegaan het, waarna verwys word in hierdie onderafdeling, na die toekenning van die reg aan hom of haar kragtens onderafdeling (3);
- (b) enige kind van enige van die huwelike oorweeg in die voorsienings van hierdie afdeling; of
- (c) enige ander persoon.

(5) Vir die doel van die bepaling van die persoon aan wie 'n gewoonte grondreg toegeken moet word onder die omstandighede oorweeg in onderafdeling (4), moet die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid eers met die betrokke lede van die familie of families beraadslaag soos die Hoof of Tradisionele Owerheid dit goed of geskik dink, om mee te beraadslaag in ooreenstemming met die gewoonereg.

(6) Enige verwysing in hierdie afdeling aan 'n kind moet uitgelê word dat 'n aangenome kind ingesluit is.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(7) Indien, in enige omstandighede voorsien in die voorafgaande voorsienings van hierdie afdeling, geen oorlewende gade of enige kinders opgespoor kan word aan wie 'n gewoonte grondreg toegeken kan word nie, of indien die oorlewende gade en sulke kinders weier om die toekenning van 'n reg te aanvaar, mag die Hoof of Tradisionele Owerheid die gevraagde reg aan enige persoon toeken wat die Hoof of Tradisionele Owerheid as geskik daarvoor dink.

Kansellasië van gewoonte grondreg

27. (1) Kragtens onderafdeling (2) mag 'n Hoof of Tradisionele Owerheid, in ooreenstemming met die gewoontewet, 'n gewoonte grondreg kanselleer, ingesluit 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) –

- (a) indien die houer van die reg versuim om in 'n wesenlike respek enige voorwaarde of beperking bygevoeg tot die reg na te kom kragtens hierdie Wet;
- (b) indien die land oorwegend gebruik word vir 'n doel wat nie kragtens die gewoontereg erken word nie; of
- (c) weens enige rede wat voorgeskryf mag word.

(2) Enige kansellasië van 'n gewoonte grondreg deur 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid kragtens onderafdeling (1) het geen wettige effek, tensy die kansellasië deur die toepaslike raad goedgekeur is nie.

(3) By die kansellasië van 'n gewoonte grondreg kragtens onderafdeling (1), moet die Hoof of Tradisionele Owerheid deur wie dit gekanselleer is, onverwyld die toepaslike raad daarvan in kennis stel en die raad van die voorgeskrewe besonderhede m.b.t. die kansellasië voorsien.

(4) 'n Raad moet die kansellasië van 'n gewoonte grondreg kragtens onderafdeling (1) bekragtig indien die raad tevrede is dat die kansellasië behoorlik uitgevoer in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie Wet.

(5) Die raad moet bewerkstellig dat enige kansellasië van 'n gewoonte grondreg kragtens hierdie afdeling in die voorgeskrewe register aangeteken word.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**Erkenning van bestaande gewoonte grondregte**

28. (1) Kragtens onderafdeling (2) sal enige persoon wat direk voor die inwerkingtreding van hierdie Wet 'n reg gehou het t.o.v. die besitneming of gebruik van kommunale grond, mag dit wees 'n reg op die aard waarna in afdeling 21 verwys word, en wat toegeken of verwerf is deur die persoon kragtens enige wet, of andersins die reg behou, tensy-

- (a) so 'n persoon se eis op die reg op so 'n land verwerp word by 'n aansoek oorweeg in onderafdeling (2); of
- (b) die land teruggaan aan die Staat kragtens die voorsienings van onderafdeling (13).

(2) Met die effek van 'n datum wat in die openbaar bekend gemaak word deur die Minister, hetsy algemeen of m.b.t. 'n gebied wat in die kennisgewing gespesifiseer word, sal elke persoon wat 'n reg waarna in onderafdeling (1) verwys word t.o.v. grond wat geleë is in die gebied waarmee die kennisgewing verband hou, gevra word, kragtens onderafdeling (3), om aansoek te doen op die voorgeskrewe vorm en wyse by die betrokke raad -

- (a) vir die erkenning en registrasie van die reg kragtens hierdie Wet; en
- (b) waar van toepassing, vir magtiging vir die retensie van enige heining of heinings wat op die grond bestaan, indien die aansoeker die heining of heinings wil behou.

(3) Kragtens afdeling 37, moet 'n aansoek kragtens onderafdeling (2) gedoen word binne 'n tydperk van drie jaar vanaf die datum wat in daardie onderafdeling bekend gemaak is, maar die Minister mag deur openbare kennisgewing daardie tydperk verleng deur 'n verdere tydperk of tydperke soos deur die Minister bepaal mag word.

(4) 'n Kennisgewing kragtens onderafdeling (2) of (3) moet uitgegee word in die Staatskoerant en gegee word op enige ander manier wat die Minister dink geskik is.

- (5) 'n Aansoek kragtens onderafdeling (2) moet vergesel word van -
 - (a) enige dokumentêre bewys, indien beskikbaar, wat die aansoeker kan indien ter ondersteuning van sy eis;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(b) 'n brief, van die Hoof of Tradisionele Owerheid van die tradisionele gemeenskap binne wie se kommunale gebied die betrokke grond geleë is, wat die voorgeskrewe informasie bevat;

(c) enige ander informasie of dokumente wat die raad mag vereis.

(6) Wanneer 'n aansoek kragtens onderafdeling (2) oorweeg word, en nieteenstaande 'n verslag deur 'n komitee van ondersoek kragtens afdeling 37 in 'n spesifieke saak, mag 'n raad sulke ondersoeke of navrae doen en sulke persone raadpleeg soos 'n raad dit nodig of geskik ag om enige feit wat ter sake is tot die aansoeker se eis, ingesluit -

(a) die datum wanneer en die manier waarop die aansoeker die betrokke reg wat in gedrang is, verwerf het;

(b) hetsy enige ander persoon eis om enige reg in verband met die grond in gedrang te besit;

(c) hetsy die gebied van die grond ooreenstem met die voorgeskrewe grootte;

(d) die posisie van die grense of enige bakens van die grond.

(7) Indien die raad tevrede is met die geldigheid van die aansoeker se eis op die reg, moet die raad -

(a) die aansoeker se reg op die betrokke grond erken en bewerkstellig dat besonderhede van daardie reg in die voorgeskrewe register aangeteken word; en

(b) aan die aansoeker 'n registrasieserifikaat uitgee.

(8) Indien die aansoeker kragtens onderafdeling (2)(b) aansoek gedoen het om magtiging om enige heining of heining wat bestaan op die grond wat in gedrang is, behou, en die raad tevrede is dat -

(a) die heining of heinings opgerig is in ooreenstemming met die gewoontewet of die voorsienings van enige statutêre wet;

(b) die heining nie onnodig sal interfereer met, of die gebruik en genot van die gemeenskaplike grond deur die lede van die tradisionele gemeenskap inkort nie; en

(c) in die omstandighede van die spesifieke saak, grondige redes bestaan om die aansoeker toe te laat om die betrokke heining of heinings te behou,

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

moet die raad aan die aansoeker magtiging toeken vir die behoud daarvan, kragtens die voorwaardes wat die raad mag oorweeg wat geskik is om voorgeskryf te word.

(9) Indien, t.o.v. enige aansoek kragtens onderafdeling (2), die raad van mening is-

- (a) dat daar teenstrydige eise m.b.t.die grond is; of
- (b) dat geldige redes bestaan om aan die geldigheid van die aansoeker se eis te twyfel,

moet die raad bewerkstellig dat daar 'n aanhoor op die voorgeskrewe manier sal plaasvind om die saak op te los, en mag die raad dan die besluit neem i.v.m. die eis soos hy dink dit regverdig is.

(10) Sonder vooroordeel oor die algemeenheid van die mag waarna verwys word in onderafdeling (9), mag 'n besluit kragtens daardie onderafdeling insluit -

- (a) verklaring van die eis;
- (b) kragtens onderafdeling (11), verwerping van die eis;
- (c) verklaring van die eis kragtens enige variasies soos deur die raad mag bepaal, ingesluit die variasie t.o.v. die area of die ligging van die grense van die grond indien die raad bepaal dat die grondgebied die voorgeskrewe grootte oorskry, of dat die ligging van die grense nie in ooreenstemming met die gewoontereg is nie; of
- (d) die toekening van 'n reg t.o.v. 'n alternatiewe deel van die grond indien die grond wat betrekking het tot die aansoeker se eis die grense van die gemeenskaplike grond oorskry.

(11) Indien die raad nie tevrede is met die geldigheid van 'n aansoeker se eis op die reg in gedrang nie, is hy nie verplig om die eis te verwerp nie, maar mag in plaas daarvan die saak na die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid verwys vir oorweging, hetsy aan die aansoeker 'n gewoonte grondreg toegeken behoort te word kragtens hierdie Wet, hetsy t.o.v. grond waarop die aansoeker se eis betrekking het of op 'n alternatiewe deel van die grond.

(12) By die verwysing van 'n eis kragtens onderafdeling (11), moet die Hoof of Tradisionele Owerheid die eis oorweeg en bepaal asof dit 'n nuwe aansoek om die toekening van die reg in gedrang is.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(13) Behalwe as die Minister weens goeie redes andersins besluit, sal geen persoon nadat die tydperk vir aansoeke verval het kragtens onderafdeling (3), geregtig daarop wees om aansoek te dien om die erkenning en registrasie van enige reg waarna verwys word in onderafdeling (1) nie, in welke geval -

- (a) die persoon wat die land besit, beskou sal word asof hy of sy afgesien het van sy of haar eis op daardie grond; en
- (b) sal daardie grond teruggaan aan die Staat en beskikbaar word vir die toekenning van enige reg kragtens hierdie Wet.

(14) Indien die persoon wat 'n reg hou waarna verwys word in onderafdeling (1) tot sterwe kom -

- (a) voor die verstryking van die tydperk waarna verwys word in onderafdeling (3), en sonder dat die persoon die aansoek oorweeg in onderafdeling (2) gedoen het, mag die oorlewende gade, of, in die afwesigheid van daardie gade, 'n kind van daardie persoon, soos wat die raad in samespreking met die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid mag goedkeur, daardie aansoek doen asof die reg gehou deur die oorledene gevestig is in die gade of die kind, wat die geval mag wees; of
- (b) nadat hy of sy deeglik aansoek gedoen het soos oorweeg in onderafdeling (2), maar voor die bepaling van die aansoek sal daardie aansoek beskou word as gedoen deur die oorlewende gade, of in die afwesigheid van daardie gade, deur 'n kind waarna in paragraaf (a) verwys word, tensy die gade of kind, wat die geval mag wees, dit andersins aandui.

Weiregte

29. (1) Kragtens die voorsienings van hierdie afdeling, is die gemeenskaplike gebied in die kommunale gebied van 'n tradisionele gemeenskap beskikbaar vir die gebruik deur die wettige bewoners van daardie gebied vir die wei van hul vee, kragtens-

- (a) sulke kondisies wat voorgeskryf mag word of wat deur die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid voorgeskryf word, insluitende die voorwaardes wat verband hou met -
 - (i) die soorte en getal voorraad wat bewei mag word; en

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(ii) die afdeling of afdelings van die gemeenskaplike gebied wat bewei mag word, en die weiding in rotasie op verskillende gebiede.

(b) die reg van die Hoof of Tradisionele Owerheid of die toepaslike raad om enige deel van die gemeenskaplike gebied te gebruik wat vereis word vir die toekenning van 'n reg kragtens hierdie Wet; en

(c) die reg van die President kragtens afdeling 16(1)(c) om enige deel van die gemeenskaplike gebied terug te trek en te reserveer vir enige doel in openbare belang.

(2) Nieteenstaande onderafdeling (1), mag die Hoof of Tradisionele Owerheid die weireg van enige bewoner onttrek wat -

(a) versuim om die wesenlike respek na te kom van enige voorwaardes waarna verwys word in onderafdeling (1)(a);

(b) strydig is met enige voorsiening van onderafdeling (4); of

(c) toegang het tot ander grond, hetsy kommunale grond of anders, gehou deur 'n bewoner kragtens enige reg en waarvan die algehele grootte gelyk of meer is as die maksimum voorgeskrewe grootte voorgeskryf deur die Minister kragtens afdeling 23 en wat die Hoof of Tradisionele Owerheid beskou as genoegsame weiding vir die vee van so 'n bewoner.

(3) Nieteenstaande onderafdeling (1) mag die Hoof of Tradisionele Owerheid by die aansoek van enige persoon wat nie 'n bewoner is nie waarna in daardie afdeling verwys word nie, 'n weireg toestaan aan so 'n persoon, enersyds vir 'n spesifieke, andersyds vir 'n ongedefinieerde tydperk, en so 'n persoon sal die reg uitvoer kragtens die voorwaardes waarna verwys word in onderafdeling (1)(a): Met dien verstande dat die Hoof of Tradisionele Owerheid te eniger tyd 'n weireg wat toegestaan is kragtens hierdie onderafdeling mag terugtrek weens droogte of enige geldige rede, die Hoof of Tradisionele Owerheid sien die kansellasie as in die belang van die bewoners van die betrokke tradisionele gemeenskap.

(4) Behalwe met die skriftelike magtiging van die Hoof of Tradisionele Owerheid, en die bekragtiging deur die betrokke raad, sal geen persoon -

(a) enige gebou of ander struktuur op die gemeenskaplike grond oprig of besit nie;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (b) enige deel van die gemeenskaplike grond ploeg of bewerk nie;
- (c) sy of haar woonplek ingebruik neem of enige deel van die gemeenskaplike gebied in besit neem nie; of
- (d) die toegange tot enige waterplek op die gemeenskaplike gebied belemmer nie, of enige persoon verhoed of probeer verhoed om water te bekom, of sy vee water te gee by so 'n waterplek, of die water by so 'n waterplek besmet of interfeer met die werking van enige windpomp, waterpomp, waterpyp, dam of stoortenk of enige ander geïnstalleerde apparaat of konstruksie by so 'n waterplek nie;
- (e) met enige aktiwiteit op die gemeenskaplike gebied aangaan nie, anders as die wettige wei van vee, wat mag verhoed of die bewoners van die betrokke tradisionele gemeenskap belemmer by 'n billike uitvoering van hulle weiregte.

(5) 'n Persoon wat enige voorsiening van onderafdeling (4) oortree, is skuldig aan 'n misdad en aanspreeklik vir die veroordeling van 'n boete nie meer as N\$4 000, of tronkstraf vir 'n tydperk van nie langer as een jaar nie.

*Deel 2 – Pagreg***Mag om pagreg toe te staan**

30. (1) Kragtens onderafdelings (3) en (4) en afdeling 31, mag 'n raad by die aansoek 'n persoon 'n pagreg toeken t.o.v. 'n deel van kommunale grond, maar 'n pagreg vir landboudoeleindes mag slegs toegestaan word t.o.v. grond wat binne 'n aangewese gebied geleë is, waarna in onderafdeling (2) verwys word.

(2) Die Minister, na raadpleging met die Tradisionele Owerheid en die betrokke raad, moet deur kennisgewing in die Staatskoerant 'n gebied aanwys t.o.v. die kommunale gebied van elke tradisionele gemeenskap, waarbinne die raad pagregte vir landboudoeleindes mag aanwys.

(3) Ondanks onderafdeling (1) mag 'n persoon by die Minister aansoek doen om goedkeuring vir die toekenning van 'n pagreg t.o.v. grond wat geheel of gedeeltelik geleë is buite 'n aangewese gebied, en die Minister mag die aansoek toestaan, na raadpleging met die betrokke Tradisionele Owerheid en die raad, en tevrede is dat -

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (a) die toestaan van die pagreg nie onredelik interfeer met die gebruik en genot van die gemeenskaplike gebied deur lede van die tradisionele gemeenskap nie, of dit inkort nie; en
- (b) in die omstandighede van die spesifieke saak, grondige redes bestaan vir die toestaan van goedkeuring.

(4) Kragtens onderafdeling (5), mag 'n raad 'n pagreg slegs toestaan, indien die Tradisionele Owerheid van die tradisionele gemeenskap in wie se kommunale gebied die grond geleë is, instem tot die toestemming van die reg.

(5) Indien 'n Tradisionele Owerheid weier om toestemming te gee kragtens onderafdeling (4) wanneer volgens die mening van die raad toestemming gegee behoort te word, mag die raad die saak aan 'n arbiter voorlê, waarna daar in onderafdeling (6) verwys word, vir besluitneming, wie die toestemming mag gee in die plek van die Tradisionele Owerheid indien hy of sy tevrede is dat die Tradisionele owerheid toestemming sonder rede weerhou.

(6) Die Minister moet as arbiter kragtens onderafdeling (5) 'n persoon aanstel wat deur die betrokke raad en die Tradisionele Owerheid goedgekeur is, en, indien die raad of die Tradisionele Owerheid of beide -

- (a) versuim om sy of hulle besluit aan die Minister te kommunikeer m.b.t. 'n persoon voorgestel vir aanstelling binne 30 dae vanaf van bekendmaking deur die Minister van die persone se name, adresse en kwalifikasies; of
- (b) op 'n derde geleentheid afkeuring van 'n voorgestelde persoon voorgestel vir die spesifieke aanstelling kommunikeer;

mag die Minister die vereiste van goedkeuring uitgespel deur hierdie onderafdeling negeer so verre dit die raad of die Tradisionele Owerheid of beide betrek, wat die geval mag wees.

Aansoek om pagreg

31. (1) 'n Aansoek om 'n pagreg t.o.v. kommunale gebied moet gedoen word aan die raad in wie se gebied die grond geleë is wat in gedrang is, op die voorgeskrewe manier.

(2) 'n Pagreg mag nie toegestaan word t.o.v. 'n deel van die grond wat deur 'n ander persoon gehou word kragtens 'n gewoonte grondreg nie, tensy daardie

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

persoon instem om af te sien van sy of haar reg t.o.v. die grond, onderworpe aan die betaling van vergoeding soos ingestem deur so 'n persoon en toepaslike reëlings getref is vir sy of haar hervestiging op alternatiewe grond.

(3) 'n Raad mag nie, sonder die voorafgaande skriftelike goedkeuring van die Minister, 'n pagreg toestaan t.o.v. enige grond nie -

- (a) wat groter is as die maksimum grootte van die spesifieke gebruik waarvoor die reg aangevra word; of
- (b) indien die aansoeker 'n paghouer is t.o.v. 'n ander deel van die grond toegestaan kragtens hierdie Wet, of enige kommunale gebied besit kragtens 'n reg waarna in afdeling 35(1) verwys word, tensy erkenning van so 'n reg geweier is in ooreenstemming met daardie afdeling.

(4) Voordat 'n pagreg toegestaan word kragtens onderafdeling (1) t.o.v. grond wat geheel of gedeeltelik geleë is in 'n gebied wat as bewaringsgebied verklaar is kragtens afdeling 24A van die Natuurbewarings Ordonnansie, 1975 (Ordonnansie Nr. 4 van 1975), moet 'n raad agting hê vir enige bestuurs- en benuttingsplan ontwerp deur die betrokke bewaringsgebiedskomitee m.b.t. daardie bewaringsgebied, en so 'n raad mag nie die pagreg toeken nie, indien die doel waarvoor die grond in vraag voorgestel is om gebruik te word kragtens daardie reg die doel van die bestuurs- en benuttingsplan sou verbystreef.

Voorwaardes van toepassing op pagreg

32. (1) 'n Pagreg mag slegs deur 'n raad toegestaan word –

- (a) indien 'n bedrag t.o.v. daardie reg en enige verbetering op die grond wat in gedrang is, aan die raad betaal word;
- (b) indien sekuriteit voorsien word tot die bevrediging van die raad vir die betaling van die spesifieke bedrag by registrasie van die pagreg; of
- (c) indien die raad toelaat dat so 'n bedrag betaal word deur paaieimente op 'n manier waarop ooreengekom is tussen die raad en die persoon aan wie die reg toegeken is.

(2) Die bedrag waarna verwys word in onderafdeling (1) moet op die voorgeskrewe manier bepaal word.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) 'n Pagreg is onderworpe aan verdere voorwaardes wat algemeen deur die Minister voorgeskryf mag word of wat deur die Minister in 'n spesifieke saak goedgekeur mag word.

(4) Voorwaardes waarna in onderafdeling (3) verwys word, mag voorwaardes insluit wat die omstandighede voorskryf waarin van die ontvanger van die pagreg -

(a) vereis mag word om te bewerkstellig dat die grond in vraag opgemeet moet word, op sy of haar eie onkoste, voordat die registrasie van daardie reg in sy of haar naam geaffekteer word; of

(b) toestemming gegee mag word om te bewerkstellig dat die grond in vraag opgemeet moet word op sy of haar onkoste.

(5) Geld betaal t.o.v. die bedrag waarna verwys word in onderafdeling (1) moet inbetaal word in die fonds wat gestig is deur of kragtens enige wet vir die doel van streeksontwikkeling.

Registrasie van pagreg

33. (1) Kragtens onderafdeling (2), indien 'n aansoek om 'n pagreg deur 'n raad toegestaan is, moet die raad -

(a) bewerkstellig dat die reg wat in die voorgeskrewe register geregistreer moet word, in die naam van die aansoeker geregistreer word; en

(b) aan die aansoeker 'n sertifikaat van pagreg op die voorgeskrewe vorm en manier uitgee.

(2) Indien die grond ten opsigte waarvan die pagreg toegestaan is, opgemete grond is wat op 'n diagram gewys word as gedefinieer in afdeling 1 van die Grond Opmetingswet, 1993 (Wet Nr. 33 van 1993) en die pagtydperk vir 10 of meer jaar is, moet die pagreg geregistreer word in ooreenstemming met die voorsienings van die Kontrak Registrasiewet, 1937 (Wet Nr. 47 van 1937).

Duur van pagreg

34. (1) Kragtens onderafdeling (2), mag 'n pagreg toegestaan word vir die tydperk, nie langer as 99 jaar nie, soos die raad en die persoon aan wie die reg toegestaan is, mag ooreenstem.

(2) 'n Pagreg wat toegestaan is vir langer as tien jaar, is nie geldig nie, tensy dit deur die Minister goedgekeur is.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) 'n Pagreg mag hernu word deur 'n ooreenkoms tussen die raad en die paghouer, maar is onderworpe aan die goedkeuring van die Minister in 'n saak waarna verwys word in onderafdeling (2).

Bestaande regte om kommunale grond te besit

35. (1) Kragtens onderafdeling (2) mag enige persoon, wat direk voor die inwerkingtreding van hierdie Wet 'n reg gehou het, wat nie 'n reg kragtens gewoontewet was nie, om kommunale grond te besit, hetsy kragtens enige magtiging toegestaan kragtens enige wet of andersins, die grond verder besit kragtens daardie reg, onderworpe aan dieselfde vereistes en voorwaardes waaronder die grond is voor die inwerkingtreding van hierdie Wet besit is, totdat –

- (a) daardie reg erken is en 'n pagreg toegestaan is aan so 'n persoon m.b.t. die grond by aanvaarding van 'n aanbod gemaak kragtens onderafdeling (7);
- (b) so 'n persoon se eis op die reg op daardie land verwerp word by die aansoek soos oorweeg is in onderafdeling (2);
- (c) daardie persoon weier of versuim om 'n aanbod aan te neem vir 'n pagreg gemaak kragtens onderafdeling (7); of
- (d) so 'n grond teruggaan aan die Staat kragtens die voorsienings van onderafdeling (13).

(2) Met die effek van 'n datum wat in die openbaar bekend gemaak word deur die Minister, òf in die algemeen òf t.o.v. 'n gebied gespesifiseer in die kennisgewing, sal enige persoon wat eis om 'n reg te hou waarna in onderafdeling (1) verwys word m.b.t. grond wat geleë is in die gebied waarmee die kennisgewing verband hou, gevra word om aansoek te doen op die voorgeskrewe vorm en manier by die toepaslike raad –

- (a) vir die erkenning van so 'n reg en die toekenning van 'n pagreg kragtens hierdie Wet; en
- (b) waar van toepassing, vir magtiging vir die retensie van enige heining of heinings bestaande op die grond, indien die aansoeker die heining of heinings wil behou.

(3) Kragtens afdeling 37 moet 'n aansoek gedoen word kragtens onderafdeling (2), binne 'n tydperk van drie jaar vanaf die datum bekendgemaak kragtens daardie onderafdeling, maar die Minister mag deur

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

openbare kennisgewing die die tydperk verleng vir 'n verdere tydperk of tydperke soos wat die Minister mag bepaal.

(4) 'n Kennisgewing kragtens onderafdeling (2) of (3) moet gepubliseer word in die Staatskoerant en gegee word op enige ander manier wat die Minister as geskik beskou.

(5) 'n Aansoek kragtens onderafdeling (2) moet vergesel word deur -

- (a) enige dokumentêre bewys, indien beskikbaar, wat die aansoeker beskikbaar kan stel ter ondersteuning van sy eis;
- (b) 'n brief van die Hoof of Tradisionele Owerheid van die tradisionele gemeenskap binne wie se kommunale gebied die grond in vraag geleë is, wat die voorgeskrewe informasie voorsien;
- (c) enige verdere informasie of dokumente wat die raad mag vereis.

(6) By die oorweging van 'n aansoek kragtens onderafdeling (2), en nieëtaastaande 'n verslag deur 'n komitee van ondersoek kragtens afdeling 37 in 'n spesifieke saak, mag 'n raad so 'n ondersoek of navrae doen en met sulke persone beraadslaag soos die raad dink dit nodig of geskik is om enige feit vas te stel wat verband hou met die aansoeker se eis, ingesluit -

- (a) die datum wanneer en manier waarop die aansoeker die reg in vraag verwerf het;
- (b) indien enige ander persoon eis dat hy of sy enige reg besit i.v.m. die grond wat in gedrang is;
- (c) indien die grond waarop die eis betrekking het ooreenstem met die voorgeskrewe grootte van die spesifieke gebruik waarvoor die grond gehou word;
- (d) die posisie van die grense of enige bakens op die grond;
- (e) indien die grond omhein is en die aard, grootte en datum van oprig van die heining.

(7) Indien die raad tevrede is met die geldigheid van die aansoeker se eis, moet die raad skriftelik -

- (a) aanbied om die aansoeker 'n pagreg t.o.v. die grond toe te staan;
- (b) die voorwaardes stel waarkragtens die pagreg aangebied;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (c) die tyd spesifiseer, wat nie minder moet wees as 90 dae na die datum waarop die aanbod gemaak is nie, waarbinne die aanbod aanvaar mag word; en
- (d) die persoon in kennis stel dat indien hy of sy nie die aanbod aanneem nie, of versuim om dit binne die gespesifiseerde tyd te aanvaar, hy of sy nie meer 'n eis op die grond in vraag het nie.

(8) 'n Persoon wat weier of versuim om 'n aanbod te aanvaar wat gemaak is kragtens onderafdeling (7), sal nie meer 'n eis op die grond in vraag hê nie, in welke geval die grond sal teruggaan aan die Staat vir die toekenning van enige reg kragtens hierdie Wet.

(9) Indien die aansoeker kragtens onderafdeling (2)(b) aansoek gedoen het om magtiging om enige heining of heinings wat op die grond in vraag bestaan, te behou, en die raad tevrede is dat -

- (a) die heining of heinings opgerig is in ooreenstemming met die voorsienings van enige wet of met die toestemming van 'n bevoegde owerheid;
- (b) die heining nie onredelik sal interfereer met of die gebruik en genot van die gemeenskaplike gebied deur lede van die tradisionele gemeenskap inkort nie; en
- (c) in die omstandighede van die spesifieke saak geldige redes bestaan vir die toelating van die aansoeker om die betrokke heining of heinings te behou,

moet die raad magtiging aan die aansoeker toeken vir die retensie daarvan, kragtens die voorsienings soos wat die raad oorweeg het geskik is om ingestel te word.

(10) Indien, t.o.v. enige aansoek kragtens onderafdeling (2), die raad van mening is dat -

- (a) daar teenstrydige eise m.b.t. die grond is; of
- (b) grondige redes bestaan om die geldigheid van die aansoeker se eis te betwyfel,

moet die raad 'n aanhoor bewerkstellig wat uitgevoer moet word op die voorgeskrewe manier om die saak op te los, en mag hy 'n besluit neem i.v.m. die eis wat hy dink regverdig is.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(11) Sonder die vooroordeel tot die algemeenheid van die mag wat oorweeg is kragtens onderafdeling (10), mag 'n besluit kragtens daardie onderafdeling insluit -

- (a) verklaring van die eis;
- (b) kragtens onderafdeling (12), verwerping van die eis; of
- (c) verklaring van die eis kragtens enige variasies soos bepaal deur die raad, ingesluit variasie t.o.v. die gebied of die ligging van die grense van die grond indien die raad bepaal dat die grootte van die grond die voorgeskrewe grootte oorskry of dat die ligging van die grense ongeldig is.

(12) Waar die raad nie tevrede is met die geldigheid van 'n aansoeker se eis op 'n reg in vraag is nie, is die raad nie daartoe verplig om die eis te verwerp nie, maar mag in plaas daarvan aan die eiser 'n aanbod maak van 'n toewysing van 'n pagreg kragtens hierdie Wet, hetsy t.o.v. die deel van die grond waarmee die aansoeker se eis verband hou, of 'n deel daarvan, of t.o.v. enige ander deel van die grond soos wat deur die raad bepaal mag word.

(13) Behalwe as die Minister om 'n goeie rede andersins besluit, sal geen persoon, by die afloop van die tydperk toegelaat vir aansoeke kragtens onderafdeling (3), daartoe geregtig wees om aansoek te doen om die erkenning van enige reg waarna in onderafdeling (1) verwys word, en die toewysing van 'n pagreg kragtens hierdie Wet, in welke geval -

- (a) die persoon wat die grond hou, beskou sal word om af te gesien het van sy of haar eis op daardie grond; en
- (b) daardie grond terug sal gaan aan die Staat en beskikbaar word vir die toekenning van 'n reg kragtens hierdie Wet.

Kansellasië van pagreg

36. Bygevoeg tot die redes vir kansellasië uiteengesit in die pagkontrak, mag 'n pagreg gekanselleer word deur 'n raad indien die paghouer versuim om aan die vereistes te voldoen, of om enige beperkings na te kom wat ingestel is, of kragtens enige ander wet wat betrekking het op die gebruik van die grond waarop die reg betrekking het.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**HOOFSTUK V****ALGEMEEN****Voorlopige ondersoek van eis op bestaande regte**

37. (1) Die Minister, in beraadslaging met 'n raad, mag vir daardie raad 'n komitee van ondersoek stig, wat die mense insluit, wat die Minister mag aanstel, om –

- (a) 'n voorlopige ondersoek uit te voer waarna in onderafdeling (2) verwys word; en
- (b) aan die raad daarvan verslag te doen.

(2) Nieteenstaande afdelings 28 en 35 en die tydperk toegelaat vir aansoeke waarna in onderafdeling (2) van beide daardie afdelings verwys word, indien 'n raad nie teen daardie tyd 'n aansoek bepaal het t.o.v. bewoonde grond, gebruik, of andersins gekontroleer deur 'n persoon en omhein, ongeag hetsy 'n aansoek gedoen is of nie, mag die raad te eniger tyd 'n komitee van ondersoek waarna in onderafdeling verwys word, aanstel om 'n voorlopige ondersoek uit te voer om die omstandighede vas te stel wat betrekking het op -

- (a) die besitneming, gebruik of kontrole van die grond deur daardie persoon;
- (b) die bestaan van die heining op die grond; en
- (c) enige ander saak wat die raad self mag ondersoek kragtens enige van die situasies of wat deur die raad aangedui mag word.

(3) Die persoon aangewys deur die Minister as voorsitter van die komitee van ondersoek moet ten minste 30 dae kennis gee aan die persoon t.o.v. wie die voorlopige ondersoek gehou moet word, hom of haar in kennis stel -

- (a) van die tyd en plek van die voorlopige ondersoek;
- (b) dat hy of sy gevra word om die voorlopige ondersoek by te woon om ondervra te word oor die sake genoem in onderafdeling (2); en
- (c) dat enige boek of dokument wat verband hou met die onderwerp van die voorlopige ondersoek wat hy of sy graag aan die komitee van ondersoek wil indien, voorgelê moet word tydens sy of haar voorkom voor daardie komitee.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(4) Vir die doel van 'n voorlopige ondersoek -

- (a) mag die voorsitter van die komitee van ondersoek die Hoof of enige ander tradisionele leier van daardie betrokke tradisionele gemeenskap dagvaar, en enige ander persoon van wie geglo word dat hy of sy moontlik informasie kan voorsien oor die onderwerp van die voorlopige ondersoek, of wat in sy of haar besit of onder sy beheer 'n boek of dokument het, om voor die komitee van ondersoek te verskyn op die tyd en plek gespesifiseer in die dagvaarding om ondervra te word of om daardie boek of dokument voor te lê;
- (b) mag die komitee 'n persoon wat voor die komitee verskyn, onder eed ondervra of die voorsitter 'n verklaring afneem, en enige boek of dokument toets of behou vir verdere ondersoek of veilige bewaring, met dien verstaande dat 'n kwitansie daarvoor uitgereik word aan die persoon, en hy of sy toegelaat word om van die boek of dokument 'n kopie te maak en te behou .

(5) Die kennisgewing waarna in onderafdeling (3) verwys word, en 'n dagvaarding waarna verwys word in onderafdeling (4), moet onderteken word deur die voorsitter van die komitee van ondersoek, en moet dien op die voorgeskrewe manier.

(6) 'n Persoon gedagvaar kragtens onderafdeling (4) is skuldig aan 'n misdryf, indien hy of sy -

- (a) sonder grondige rede versuim om voor die komitee van ondersoek op te daag op die tyd en plek gespesifiseer in die dagvaarding, of om in bywoning te bly totdat die voorsitter hom of haar van verdere bywoning verskoon;
- (b) by sy of haar verskyning voor die komitee van ondersoek weier om ingesweer te word, of om 'n verklaring af te lê wanneer hy of sy deur die voorsitter versoek word om dit te doen;
- (c) 'n eed afgelê het, of 'n verklaring gemaak het -
 - (i) versuim om enige wettige vraag aan hom of haar volledig en bevredigend te beantwoord;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (ii) versuim om 'n boek, dokument of enige ander objek in sy of haar besit of in sy of haar beheer voor te lê waarvoor hy of sy gedagvaar is om voor te lê;
- (iii) valse getuienis lewer welwetende dat dit vals is of nie weet of glo dat dit waar is nie,

en 'n persoon veroordeel vir so 'n misdryf is aanspreeklik vir 'n boete wat nie meer is as N\$1000 is nie, of tronkstraf van 'n tydperk nie langer as 3 maande nie.

(7) Indien by die slotsom van die voorlopige ondersoek die komitee van ondersoek dink dat dit geskik is dat die raad onverwyld die persoon se eis op die grond in vraag moet oorweeg, of tot sy of haar geregtigheid op die heining van die grond, moet die komitee aan daardie persoon instruksies gee om sy of haar aansoek kragtens afdeling 28(2) of 35(2), wat die geval mag wees, voor te berei en voor te lê aan die voorsitter van die komitee, binne die tydperk gestipuleer deur die komitee, t.o.v. die grond en die heining vir verwysing aan die raad.

(8) Indien die persoon ten opsigte van wie 'n voorlopige ondersoek gehou word -

- (a) versuim om die voorlopige ondersoek by te woon; of
- (b) versuim om 'n instruksie van die komitee van ondersoek kragtens onderafdeling (7) na te kom,

moet die komitee van ondersoek daardie feit in sy verslag aan die raad noem.

(9) Indien die komitee van ondersoek aan die raad enige versuim van die persoon rapporteer, waarna in onderafdeling (8) verwys word, mag die raad deur skriftelike kennisgewing aan daardie persoon op die voorgeskrewe manier

- (a) hom of haar in kennis stel van die verslag van die komitee van ondersoek met betrekking tot sy of haar versuim;
- (b) hom of haar aansê om die vereistes na te kom binne die spesifieke tydperk in die kennisgewing, soos die raad dit in die kennisgewing uiteengesit het m.b.t. die versuim; en
- (c) hom of haar in kennis stel van die voorsienings van onderafdeling (10).

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(10) Indien die persoon sonder geldige rede versuim om 'n vereiste na te kom soos in die kennisgewing uiteengesit is, waarna in onderafdeling (9) verwys word, mag die raad daardie persoon onttrek verklaar van enige eis t.o.v. die grond in vraag.

(11) 'n Persoon wat as onttrek verklaar is van 'n eis kragtens onderafdeling (10) -

- (a) is nie daarop geregtig om aansoek te doen kragtens onderafdeling 28(2) of 35(2) t.o.v. die betrokke grond nie; en
- (b) beëindig daarmee sy eis t.o.v. daardie grond of enige iets wat opgerig of geïnstalleer is op daardie grond,

alhoewel die tydperk van die aansoeke kragtens enige van daardie afdelings nog nie verstryk het nie.

Oordrag van regte

38. Kragtens die uitsonderings wat voorgeskryf mag word, of tensy enige voorwaarde wat bygevoeg is tot 'n gewoonte grondreg, of 'n pagreg kragtens hierdie Wet ander voorsienings maak -

- (a) mag 'n gewoonte grondreg slegs oorgedra word met die skriftelike toestemming van die betrokke Hoof of Tradisionele Owerheid;
- (b) mag 'n pagreg slegs oorgera word met die skriftelike toestemming van die betrokke raad.

Appèlle

39. (1) Enige persoon wat veronreg voel deur 'n besluit geneem deur 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid of enige raad kragtens hierdie Wet, mag op die voorgeskrewe manier appèl aanteken teen daardie besluit aan 'n appèltribunaal, wat deur die Minister aangestel is vir die doel van die betrokke appèl.

(2) 'n Appèltribunaal bestaan uit 'n persoon of 'n aantal persone wat die Minister mag aanstel, wat 'n persoon of persone met voldoende vaardighede en kennis moet wees om die betrokke appèl te bepaal,

(3) Indien twee of meer persone aangestel is kragtens onderafdeling (2), moet die Minister een van hulle benoem om as voorsitter van die appèltribunaal op te tree.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(4) Alle lede van 'n appèltribunaal vorm 'n kworum vir die vergadering van daardie tribunaal.

(5) Indien die tribunaal uit meer as een lid bestaan -

(a) sal die besluit van die meerderheid van die lede daarvan die besluit van die appèltribunaal wees; en

(b) het die voorsitter van die appèltribunaal die uitslaggewende stem by 'n beraadslagende stem in die geval van 'n gelykheid van stemme.

(6) 'n Appèltribunaal mag -

(a) 'n besluit wat die onderwerp van die appèl is bevestig, op sy sit of verander;

(b) enige bevel in verband daarmee maak, soos wat hy dink dit geskik is.

(7) 'n Lid van die appèltribunaal wat nie 'n personeellid in die Staatsdiens is nie, moet betaal word van geld wat deur die Parlement opsy gesit is vir die doel van die vergoeding en toelaes soos deur die Minister bepaal in samespreking met die Minister van Finansies.

Vergoeding vir verbeteringe

40. (1) Geen persoon -

(a) het enige eis teen 'n Hoof, 'n Tradisionele Owerheid, 'n raad of die Staat vir vergoeding t.o.v. enige verbetering uitgevoer deur hom of haar of enige ander persoon op grond ten opsigte waarvan 'n persoon 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg kragtens hierdie Wet hou of gehou het, ingesluit 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) of 35(1); of

(b) mag enige verbetering op die grond verwyder of bewerkstellig dat dit verwyder word, of vernietig of breek of veroorsaak dat dit vernietig of gebreek word, indien hy of sy die grond verlaat of die grond wil verlaat, hetsy die verbetering deur so 'n persoon of enige ander persoon uitgevoer is, maar die betrokke raad, na beraadslaging met die Minister, daartoe instem dat sulke verbeteringe verwyder mag word.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(2) Onderafdeling (1) moet nie uitgelê word as die uitsluiting van die houer van 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg wat voorstel om sy of haar gewoonte grondreg of pagreg oor te dra aan 'n ander persoon in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie Wet nie, in ooreenstemming met 'n ooreenkoms aangegaan tussen die houer en daardie persoon betaling van vergoeding aanvaar vir enige verbetering op die grond ten opsigte waarvan die reg oorgedra moet word.

(3) Ongeag onderafdeling (1), en behalwe as vergoeding betaal is onder die omstandighede waarna in onderafdeling (2) verwys word of kragtens onderafdeling (4), mag die Minister na beraadslaging met die betrokke raad, by die beëindiging van 'n gewoonte grondreg, of 'n pagreg, aan die persoon wie se reg beëindig is, vergoeding betaal t.o.v. enige nodige verbetering wat deur daardie persoon op die betrokke grond uitgevoer is.

(4) Indien -

- (a) 'n pagreg beëindig is t.o.v. grond waarop enige verbeteringe aangebring is wat deur die paghouer self gedurende die huurtydperk aangebring is; en
- (b) by 'n volgende toewysing van 'n verdere pagreg t.o.v. daardie grond aan 'n ander persoon, van daardie persoon word deur die raad kragtens afdeling 32(1) vereis, om enige iets wat oorweeg is t.o.v. daardie verbetering te betaal,

moet die raad, van die gelde wat t.o.v. daardie verbetering opsy gesit is, vergoeding betaal aan die vorige paghouer, soos bepaal is kragtens onderafdeling (5), behalwe tot die bedrag van enige vergoeding wat betaal is aan daardie paghouer kragtens onderafdeling (3).

(5) Die bedrag van die vergoeding betaalbaar aan 'n persoon kragtens onderafdeling (3) of (4) moet bepaal word deur 'n ooreenkoms tussen die betrokke raad en daardie persoon, kragtens die goedkeuring van die Minister, en versuiming van die ooreenkoms of goedkeuring, deur arbitrasie in ooreenstemming met die voorsienings van die Arbitrasiewet, 1965 (Wet Nr. 42 van 1965).

(6) Vergoeding betaalbaar aan 'n persoon kragtens onderafdeling (3) moet betaal word van geld wat vasgelê is deur die Parlement vir daardie doel.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(7) Indien vergoeding t.o.v. enige verbetering betaal is uit die Staats Inkomste Fonds kragtens onderafdeling (3), en op 'n volgende toekenning van 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg t.o.v. die betrokke grond, van die ontvanger vereis word om te betaal en betaal hy of sy, aan die raad enige vergoeding t.o.v. daardie verbetering, en moet die raad, van die geld daardeur ontvang, 'n terugbetaling aan die Staat Inkomste Fonds gelykstaande aan die bedrag van die vergoeding daarvan betaal, of, indien die vergoeding deur die raad ontvang onvoldoende is, die bedrag minder as die Minister s'n, met die toestemming van die Minister van Finansies, mag goedkeur.

Opmeting van kommunale grond

41. (1) 'n Raad mag, met die voorafgaande goedkeuring van die Minister, maar kragtens onderafdeling (2), bewerkstellig dat enige gebied van die kommunale grond in sy streek opgemeet word en 'n diagram en plan voorberei word t.o.v. die opgemete gebied.

(2) Die opmeting van enige gebied van die grond en opstelling van 'n diagram en algemene plan in ooreenstemming met onderafdeling (1), moet uitgevoer word in ooreenstemming met 'n planontwerp wat die raad moet laat opstel in samewerking met die betrokke Tradisionele Owerheid.

(3) Waar die gebied wat opgemeet moet word individuele dele van die grond insluit wat bewoon word of gebruik word deur persone kragtens 'n gewoonte grondreg of 'n pagreg toegestaan kragtens hierdie Wet, ingesluit 'n reg waarna in afdeling 28(1) of 35(1) verwys word, mag 'n raad met die toestemming van die betrokke Tradisionele Owerheid en van enige ander persoon wat daardeur geaffekteer word, en kragtens die betaling van slegs vergoeding deur die Staat aan daardie persoon, bewerkstellig dat sulke wysigings by die planontwerp van sulke individuele dele van die grond bygevoeg word, soos wat dit nodig mag wees vir die doel van die voorbereiding vir die planontwerp op 'n effektiewe manier.

Geen vergoeding betaalbaar vir gewoonte grondreg

42. (1) Behalwe waar, en tot die bedrag van, vergoeding vir enige verbetering betaalbaar is in enige van die omstandighede oorweeg in afdeling 40, geen oorweging van watter aard ook al, hetsy geld of ander dinge of enige ander voordeel van ekonomiese waarde, mag betaal of afgelewer, of gegee word, of geëis of

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

ontvang word deur enige persoon as vergoeding vir die toekenning van enige gewoonte grondreg kragtens hierdie Wet nie.

(2) Onderafdeling (1) is nie van toepassing op enige fooie, onkoste of ander geld, wat voorgeskryf word vir betaling t.o.v. enige aansoek of die uithandig van enige sertifikaat of dokument of vir enige ander doel kragtens hierdie Wet nie.

Onwettige besitneming van kommunale grond

43. (1) Geen persoon mag vir enige doel enige kommunale grond in besit neem of gebruik vir enige doel anders as kragtens 'n reg verwerf in ooreenstemming met die voorsienings van hierdie Wet nie, ingesluit 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) of 35(1).

(2) 'n Hoof of 'n Tradisionele Owerheid of die betrokke raad mag 'n regshandeling institueer vir die uitsetting van enige persoon wat enige kommunale grond besit in stryd met onderafdeling (1).

Heinings

44. (1) Enige persoon wat, sonder die vereiste magtiging toegestaan kragtens hierdie Wet, en kragtens sulke vrystellings wat voorgeskryf mag word

- (a) enige heining van watter aard ook al oprig, of bewerkstellig om opgerig te word op enige kommunale grond; of
- (b) as 'n persoon waarna in afdeling 28(1) of 35(1) verwys word, enige heining op enige kommunale grond behou an die verval van 'n tydperk van 30 dae na sy of haar aansoek om so 'n magtiging kragtens afdeling 28(2)(b) of 35(2)(b) geweier is,

is skuldig aan 'n misdryf en by skuldigbevinding aanspreeklik vir 'n boete wat nie meer as N\$4000 is nie, of tot tronkstraf vir 'n tydperk nie langer as een jaar nie, of beide, boete en tronkstraf.

(2) Indien die misdryf waarvoor 'n persoon skuldig bevind is kragtens onderafdeling (1) aangaan na die skuldigbevinding, is so 'n persoon skuldig aan 'n verdere misdryf en by skuldigbevinding aanspreeklik vir 'n boete van nie meer as N\$50 vir elke dag waarop daar met die misdryf aangegaan is nie.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

(3) Indien enige heining op enige kommunale grond gevind word wat in stryd is met onderafdeling (1), mag die Hoof of Tradisionele Owerheid of die betrokke raad, in ooreenstemming met die voorgeskrewe prosedure, bewerkstellig dat die heining verwyder word en mag die materiaal wat vir die oprig van die heining gebruik is, op die voorgeskrewe manier verwyder word.

(4) Enige onkoste wat aangegaan is i.v.m. die verwydering van 'n heining kragtens onderafdeling (3), mag teruggeky word van die persoon wat die heining opgerig het of behou het in stryd met onderafdeling (1).

Regulasies

45. (1) Die Minister mag regulasies maak i.v.m. –

- (a) enige saak wat kragtens hierdie Wet vereis of toegelaat word om voorgeskryf te word;
- (b) die prosedure vir ondersoeke wat uitgevoer word deur 'n raad vir die doel om 'n aansoek kragtens hierdie Wet te oorweeg, ingesluit die dagvaarding van getuies;
- (c) die fooie betaalbaar vir enige aansoek of die uitgee van enige sertifikaat of ander dokument kragtens hierdie Wet;
- (d) die prosedure vir verwysing van 'n saak aan 'n arbiter kragtens afdeling 30(5);
- (e) die prosedure vir aansoeke vir magtiging vir die oprigting van 'n heining op kommunale grond en die omstandighede waaronder so 'n magtiging nie vereis word nie;
- (f) die prosedure en tydperk vir die inlewering van appèlle kragtens afdeling 39 en die fooi betaalbaar ten opsigte daarvan;
- (g) sake wat verband hou met paaie, heinings, krale, waterlope, woude en die gebruik van water, hout, klei en klip op kommunale grond;
- (h) die voorwaardes, bygevoeg tot die voorwaardes voorgeskryf deur of kragtens enige ander wet, waaronder prospektering of mynoperasies uitgevoer mag word op kommunale grond;
- (i) die bestryding en voorkoming van gronderosie, die beskerming van die pastorale bronne en die beperking en kontrole van die weiding van vee;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

- (j) die betaling van vergoeding aan persone wie se regte op die besetting of gebruik van kommunale grond, toegestaan of verwerf kragtens hierdie Wet, ingesluit 'n reg waarna verwys word in afdeling 28(1) of 35(1), beëindig is weens die onttrekking van enige grond van 'n kommunale grondgebied vir 'n doel in openbare belang kragtens hierdie Wet; en
 - (k) enige ander saak wat die Minister dink belangrik of geskik is vir die effek van hierdie Wet en vir die administrasie daarvan.
- (2) Regulasies gemaak kragtens onderafdeling (1) mag -
- (a) verklaar word om van toepassing te wees slegs in 'n spesifieke gebied of gebiede t.o.v. 'n spesifieke kategorie of kategorië van persone en regulasies mag gemaak word vir verskillende gebiede of verskillende kategorië van mense;
 - (b) boetes voorskryf vir 'n oortreding van of versuim, om enige voorsiening daarvan na te kom, maar nie meer as 'n boete van N\$4 000 of tronkstraf vir 'n tydperk van langer as een jaar nie, of beide, boete en tronkstraf.

Herroeping van wette

46. Die wette genoem in Skedule 2 van hierdie Wet is herroep tot die omvang uiteengesit in die derde kolom van daardie Skedule.

Kort titel en inwerkingtreding

47. Hierdie Wet word die Kommunale Grondhervormingswet, 2002, genoem, en sal in gebruik geneem word op 'n datum bepaal deur die Minister deur kennisgewing in die Staatskoerant.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002**SKEDULE 1****BESKRYWING VAN KOMMUNALE GRONDGEBIEDE****KAOKOLAND***Gebied 1*

Van 'n punt waar die +100 600 meter y-koördinate op die LO 22/13 - trigonometriese opmetingssisteem die middel van die Kunenerivier sny; daarvandaan ooswaarts langs die genoemde middel na 'n punt waar die die meridiaan 14E 00' 00" oos; daarvandaan suidooswaarts langs 'n reguit lyn na 'n punt waar die meridiaan 14E 32' 00" oos die breedtesirkel sny op 18E 30' 00" suid; daarvandaan langs 'n reguit lyn na die suidoostelike hoekbaken van die Omatambo Maowe Quarantine Kamp 740; daarvandaan suidooswaarts langs 'n reguit lyn na 'n punt vyf kilometer reg oos van die watergat Onaiso; daarvandaan suidweswaarts langs 'n reguit lyn na 'n punt waar die westelike grens van die padreserwe van Hoofstraat 67 die noordelike grens sny op die plaas Kowares 276; daarvandaan suidooswaarts langs die westelike grens van die genoemde padreserwe na 'n punt waar dit die noordelike grens van die Oorblywende Grootte van Tevere 643 sny; daarvandaan oor die algemeen weswaarts en suidwaarts langs die grense van die volgende plase om hulle uit te sluit van hierdie gebied; Die Oorblywende Grootte van Tevere 643, Westend 642, Marenphil 641, De Ville 638, Deel 1 en die Oorblywende Grootte van Kamdescha 624 en Farm 621, na 'n punt waar die middel van die Ombonde Rivier die noordwestelike grens van laasgenoemde plaas sny (min of meer 2 000 meter van die mees westelike hoekbaken daarvan); daarvandaan oor die algemeen noordwestelik langs die middel van die genoemde Ombonde Rivier op tot by sy sameloop met die Hoanib Rivier; daarvandaan oor die algemeen noordwestelik langs die middel van die Hoanib Rivier na 'n punt waar dit die suidoostelike grens van Sesfontein 207 sny; daarvandaan langs die grens van die genoemde Sesfontein 207, om dit uit te sluit van hierdie gebied, na 'n punt waar die middel van die Hoanib Rivier die suidwestelike grens van Sesfontein 207 sny; daarvandaan suidweswaarts langs die middel van die Hoanib Rivier na 'n punt waar dit die meridiaan 13E 07' 02" oos sny; daarvandaan noordwaarts langs die genoemde meridiaan na 'n punt waar dit die breedtesirkel 19E 21' 57" suid van die noordelike oewer van die Hoanib Rivier sny; daarvandaan suidweswaarts met die genoemde oewer na 'n punt

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

waar dit die -5 300 meter y-koördinaatlyn op die LO 22/13 trigonometriese opmetingsstelsel sny, daarvandaan noordweswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt waar die +92 200 meter y-koördinaatlyn op die genoemde stelsel die breedtesirkel 18E 00' 00" suid sny; daarvandaan in 'n reguit lyn na 'n punt waar die +100 600 meter y-koördinaatlyn op die genoemde stelsel die middel van die Kunene Rivier sny, die punt van die begin.

Gebied 2

Van 'n punt waar die middel van die Kunene Rivier by die kuslyn van die Atlantiese Oseaan uitkom; daarvandaan ooswaarts langs die middel van die genoemde rivier na 'n punt waar dit die +100 600 meter y-koördinaatlyn op die LO 22/13 – trigonometriese opmetingsstelsel sny; daarvandaan in 'n reguit lyn na 'n punt waar die +92 200 meter y-koördinaatlyn op die genoemde stelsel die breedtesirkel 18E 00' 00" suid sny; daarvandaan suidooswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt waar die noordelike oewer van die Hoanib Rivier die -5 300 meter y-koördinaatlyn op die genoemde stelsel sny, daarvandaan suidweswaarts langs die genoemde noordelike oewer na 'n punt waar dit die meridiaan 13E oos sny; daarvandaan suidweswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt waar die breedtesirkel 19E 32' 00" suid die kuslyn van die Atlantiese Oseaan sny; daarvandaan oor die algemeen noordweswaarts langs die genoemde kuslyn na die punt van die begin.

DAMARALAND

Van die punt waar die meridiaan 13E 07' 02" oos die middel van die Hoanib Rivier sny; daarvandaan noordooswaarts langs die middel van daardie rivier na 'n punt waar dit die suidwestelike grens van Sesfontein 207 sny; daarvandaan langs die grens van genoemde Sesfontein 207, om dit in hierdie gebied in te sluit, na 'n punt waar die suidoostelike grens daarvan die middel van die Hoanib Rivier sny; daarvandaan oor die algemeen suidooswaarts langs die middel van die Hoanib Rivier tot by sy sameloop met die Ombonde Rivier; daarvandaan langs die middel van die Ombonde Rivier na 'n punt waar dit die noordwestelike grens van Farm 621 sny (min of meer 2 000 meter van sy mees westelike hoekbaken); daarvandaan oor die algemeen noordwaarts en ooswaarts langs die grense van die volgende plase om hulle in hierdie gebied in te sluit: Farm 621, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Kamdescha 624,

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

De Ville 638, Marenphil 641, Westend 624 en die Oorblywende Grootte van Tevrede 643, na 'n punt waar die westelike grens van die padreserwe van Hoofpad 67 die noordelike grens van laasgenoemde plaas sny; daarvandaan langs die westelike grens van die genoemde padreserwe na 'n punt waar dit die oostelike grens van die Oorblywende Grootte van Marienhohe 639 sny; om sodoende die volgende plase in hierdie gebied in te sluit: Die Oorblywende Grootte van Tevrede 643, Deel 1 van Khoabendes 645, Deel 6 van Kaross 237, die Oorblywende Grootte van Swartskamp 640, Deel 2 en die Oorblywende Grootte van Marienhohe 639; daarvandaan suidooswaarts langs die oostelike grens van laasgenoemde plaas na sy suidoostelike hoekbaken; daarvandaan oor die algemeen suidwaarts en suidweswaarts langs die grense van die volgende plase om hulle in hierdie gebied in te sluit: Die Oorblywende Grootte van Marienhohe 639, Quo Vadis 625, Waterbron 623, Condor 617, Emmanuel 613, Deo Volento 610, Dwars – Trek 611, Anker 602, Kakatswa Onguati 236, Deel 2 en Deel 1 van Amkarub269, Deel 1 en die Oorblywende Deel van Brambach 271, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Engelbrecht 272, Annabis 677, Spitskop 678, Rockeys 682, Deel 1 en die Oorblywende Grootte van Aub 683, Smalruggens 684, Fransfontein 6, Waterval 384, Stille Woning 386, Braunfels 387, the Farm 388, Renosterkop 389, Löwenfontein 84, Otjiwarongo 150, Okombahe 139, Springbock-fontein 21, Tsumib 20, Kudubis 19, die Oorblywende Grootte van Pforte 65, Sandamap – Noord 115, Sandamap 64, Eureka 99, Sukses 90, Hakskeen 89 en Deel 2 van Trekkoppe 120, tot by die suidelikste hoekbaken van laasgenoemde plaas, min of meer 1 600 meter noord van die Usakos – Swakopmund spoorlyn; daarvandaan oor die algemeen suidweswaarts langs 'n lyn min of meer 1 600 meter noord en parallel met die genoemde spoorlyn na 'n punt waar dit die oostelike grens van Arandis Townlands 170 sny, met die geografiese koördinate 14E 59N 39O Oos en 22E 23N 25O Suid, daarvandaan oor die algemeen noordwaarts, weswaarts en suidwaarts langs die grense van laasgenoemde eiendom, na 'n punt met die geografiese koördinate 14E 46N 55O Oos en 22E 26N 49O Suid, min of meer 1 600 meter noord van die Usakos B Swakopmund spoorlyn, sodat Arandis Townlands 170 van hierdie gebied uitgesluit is, daarna oor die algemeen suidweswaarts langs 'n lyn min of meer 1 600 meter van en parallel tot die genoemde spoorlyn na 'n punt waar die meridiaan 14E 53' 33" Oos die breedtesirkel 22E 29' 08" Suid sny; daarvandaan noordweswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt met die geografiese koördinate 14E 31N 58O Oos en 21E 55N 05O Suid, op die suidelike grens van Desert Water South 219, daarvandaan

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

ooswaarts, noordooswaarts, noordwaarts, weswaarts en suidwaarts, langs die grense van Desert Water South 219 en Desert Water North 218, na 'n punt met die geografiese koördinate 14E 31N 33O Oos en 21E 54N 25O Suid aan die westelike grens van Desert Water South 219; om hierdie twee eiendomme van hierdie gebied uit te sluit; daarvandaan noordweswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt waar die meridiaan 13E 57' 33" Oos die breedtesirkel 21E 00' 09" Suid sny; daarvandaan noordweswaarts in 'n reguit lyn na die punt van die begin.

OWAMBOLAND

Vanaf die punt waar die meridiaan 14E Oos die middel van die Kunene Rivier sny; daarvandaan ooswaarts langs die middel van daardie rivier na 'n punt by die Ruacana Watervalle bo die kruin of rand waar die genoemde middel die breedtesirkel 17E 23' 23,73" Suid sny; daarvandaan ooswaarts langs die genoemde breedtesirkel na 'n punt waar dit die meridiaan 18E oos sny; daarvandaan suidwaarts langs die genoemde meridiaan 18'n oos na die punt waar dit die noordelike grens van die plas Last Hope 880 sny; daarvandaan weswaarts na die noordwestelike hoekbaken van die plaas Tsintsabis 881; daarvandaan suidwaarts langs die westelike grens van laasgenoemde plaas na die noordoostelike hoekbaken van die Farm 878; daarvandaan weswaarts langs die noordelike grense van die volgende plase: Farm 878, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Concordia 876, Vaalwater 875, die Oorblywende Deel van Pietersburg 1347, Mankettifield 1074, Gutwohne Nord 1073, Kumewa 1072, Stofdraai 1071, Grenspos 1070, Geluksanker 1279 en Operet 1260 na 'n punt waar die suidwestelike padreserwe grens van Hoofpad 1, Afdeling 10, die noordelike grens van Operet 1260 sny; daarvandaan noordweswaarts langs die noordoostelike padreserwe grens van Hoofpad 1, Afdeling 10, na 'n punt waar die noordoostelike padreserwe grens die breedtesirkel op 18E 30N 00O Suid sny; daarvandaan weswaarts langs die breedtesirkel 18E 30N 00O Suid na 'n punt waar die genoemde breedtesirkel gesny word deur 'n reguit lyn getrek, oor die algemeen noordooswaarts van 'n punt suidoos van Otjivalunda Oos Soutpan, sodat die genoemde soutpan ingesluit is; daarvandaan oor die algemeen suidweswaarts langs die genoemde reguit lyn na 'n punt suidoos van die genoemde Otjivalunda Oos Soutpan; daarvandaan oor die algemeen weswaarts na die suidoostelike hoekbaken van die plaas Quarantine Station 742; daarvandaan weswaarts langs die suidelike grens van die genoemde plaas Quarantine Station 742 na sy suidwestelike hoekbaken; daarvandaan noordwestelik in 'n reguit lyn na 'n punt waar die breedtesirkel 18E 30N 00O

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

Suid die meridiaan 14E 32N 00O Oos sny; daarvandaan noordweswaarts in 'n reguit lyn na 'n punt waar die meridiaan 14E die middel van die Kunene Rivier sny, die punt van die begin.

KAVANGO*Gebied 1*

Van die punt waar die meridiaan 18E oos die breedtesirkel 17E 23' 23,73" suid sny; daarvandaan ooswaarts langs die genoemde breedtesirkel op na 'n punt waar dit die middel van die Okavango Rivier sny; daarvandaan oor die algemeen suidooswaarts langs die genoemde middel op na die punt waar dit die algemene grens na Namibië en Botswana sny; daarvandaan oor die algemeen weswaarts langs die genoemde grens op na 'n punt waar dit by die meridiaan 21 (oos aansluit; daarvandaan suidwaarts langs die genoemde meridiaan op na 'n punt waar dit die breedtesirkel 19(10' suid sny; daarvandaan weswaarts na die genoemde breedtesirkel waar dit die oostelike grens van die plaas Talitha 1006 sny; daarvandaan noordwaarts langs die grense van, maar die volgende plase uitgesluit: Talitha 1006, Hero 1007, Verskyn 1012, Farm 1013, Wildgrund 1018 en Wildhagen 1019, na die noordoostelike hoekbaken van laasgenoemde plaas; daarvandaan weswaarts langs die grense van, maar die volgende plase uitgesluit: Wildhagen 1019, Farm 1020, Farm 1021, Tiervlei 1166, Na-Oes 1027, Onreg 1028, Tranedal 1033, Farm 1034, Farm 1039, Farm 1040, Wag-'n-Bietjie 1046, Farm 1047, Farm 1052, Farm 1164, Farm 1058, Farm 1059, Farm 1061, Randeier 1062, die Oorblywende Grootte van Wildernis 882 en Last Hope 880, na 'n punt waar die meridiaan 18(oos die noordelike grens van die plaas Last Hope 880 sny; daarvandaan noordwaarts langs die meridiaan 18(oos na 'n punt waar dit die breedtesirkel 17E 23' 23,73" suid sny, die punt van die begin.

Gebied 2

Van 'n punt op die buitenste noorde van Sibanana Eiland in die Okavango Rivier; daarvandaan noordooswaarts in 'n reguit lyn op na Baken 22 waar die meridiaan 23E 18' 00" oos die breedtesirkel 17E 40' 00" suid sny; daarvandaan suidwaarts langs die genoemde meridiaan op na 'n punt waar dit die algemene grens na Namibië en Botswana sny; daarvandaan oor die algemeen weswaarts langs die genoemde grens op na 'n punt waar dit die middel van die Okavango

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

Rivier sny; daarvandaan oor die algemeen noordwestelik langs die genoemde middel na die punt van die begin.

CAPRIVI

Daardie deel van Namibië wat oos van die meridiaan 23E 18' 00" lê.

BOESMANLAND

Van 'n punt waar die oostelike grens van die plaas Talitha 1006 deur die breedtesirkel 19E 10N suid gesny word; daarvandaan ooswaarts langs die genoemde breedtesirkel 19E 10N suid na 'n punt waar die genoemde breedtesirkel die algemene grens na Namibië en Botswana sny; daarvandaan suidwaarts langs die genoemde algemene grens na 'n punt waar dit die breedtesirkel 20E sny; daarvandaan weswaarts langs die genoemde breedtesirkel 20E suidoostelike hoekbaken van die Otjitou Natuur Reservaat 235; daarvandaan noordwestelik langs die grens van die genoemde Otjitou Natuur Reservaat na die suidoostelike hoekbaken van die plaas Sandveld Game Ranch 1265; daarvandaan in 'n noordelike, noordoostelike en noordelike rigting langs die grens, maar die volgende plase uitgesluit: Sandveld Game Ranch 1265, Oorkant 953, Onjama 952, Simondeum 991, Rumara 993, Farm 1124, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Horabe Wes 1139, Hieromtrent 995, Vreugde 1000, Rooidag 1001 en Talitha 1006, na 'n punt waar die oostelike grens van laasgenoemde plaas gesny is deur die breedtesirkel 19E 10N suid, wat die punt van die begin is.

HEREROLAND WES

Van 'n punt waar die middel van die Otjosondjou Omuramba die suidelike grens van die Eastern Native Reserve 792 sny; daarvandaan oor die algemeen noordwestelik langs die grens van die Eastern Native Reserve 792 na waar dit by die Waterberg East Native Reserve 341 uitkom; daarvandaan noordweswaarts, noordooswaarts en suidooswaarts langs die grense van en ingesluit die genoemde Waterberg East Native Reserve 341 en die Otjitou Native Reserve 235, na die gemene hoekbaken van die Otjitou Native Reserve 235 en die Eastern Native Reserve 792, op die breedtesirkel 20E suid;

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

daarvandaan in 'n suidoostelike rigting langs die grens van die Eastern Native Reserve 792 na 'n punt waar die genoemde grens die middel van die Otjosondjou Omuramba sny; daarvandaan oor die algemeen weswaarts en suidweswaarts langs die middel van die Otjosondjou Omuramba na 'n punt waar dit die suidelike grens van die Eastern Native Reserve 792 sny, wat die punt van die begin is.

HEREROLAND OOS*Gebied 1*

Van die gemene hoekbaken na die Otjituuo Native Reserve 235 en die Eastern Native Reserve 792 op die breedtesirkel 20E suid; daarvandaan ooswaarts in 'n reguit lyn langs die genoemde breedtesirkel 20E suid na 'n punt waar dit die algemene grens na Namibië en Botswana sny; daarvandaan suidwaarts langs die genoemde algemene grens na 'n punt waar dit die breedtesirkel 22E suid sny; daarvandaan weswaarts langs die genoemde breedtesirkel na 'n punt waar dit die meridiaan 20E oos sny; daarvandaan in 'n reguit lyn suid na die suidwestelike hoekbaken van die plaas 855; daarvandaan noordwaarts langs die grense van en die volgende plase ingesluit: Farm 855, Farm 854, Farm 849, Farm 848, Farm 843, Farm 842, Farm 837 en Farm 836, na die noordwestelike hoekbaken van laasgenoemde plaas; daarvandaan suidweswaarts, noordwaarts en oor die algemeen weswaarts langs die grense van en ingesluit die Epukiro Native Reserve 329 en die Eastern Native Reserve 792 na 'n punt waar die grens van laasgenoemde Reservaat die middel van die Otjosondjou Omuramba sny; daarvandaan noordwaarts en noordooswaarts langs die middel van genoemde Omuramba na 'n punt waar dit die noordoostelike grens van die Eastern Native Reserve 792 sny; daarvandaan noordweswaarts langs die noordoostelike grens van laasgenoemde Reservaat na die gemene hoekbaken vir die Otjituuo Native Reserve 235 en die Eastern Native Reserve 792, wat die punt van die begin is.

Gebied 2

Aminuis Native Reserve 330 Registrasie Afdeling L.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002*Gebied 3*

Dit begin by die noordoostelike baken van plaas 949, Registrase Afeling L; daarvandaan kloksgewys langs die grense van die volgende plase, ingesluit in hierdie gebied; Die genoemde Farm 949, Farms 951, 953, 955, 957, 959, 961, 963, 965, 967, 969, 968, 966, 964, 962, 960, 958, 956, 954, 952, 950, 948 en 949, na die noordoostelike baken van laasgenoemde plaas, die punt van die begin.

NAMALAND*Gebied 1*

Dit begin by 'n punt, die westelikste hoekbaken van die plaas Uibis 34, dan oor die algemeen ooswaarts langs die grense van die volgende plase, wat ook in die gebied ingesluit is: Uibis 34, deel A van plaas Fleyveld 33, deel B van Fleyveld 33, Ubians 32, Ganaus 27, die Oorblywende Grootte van Hatzum II 28, Rosenhof 97, Anis-kubab 96, Gibeon Reserve 76, Deel 1 van New Castle 218, Glencoe 78, Deel 1 van Kriess 219, Deel 1 van Verloorveld 220, na die noordoostelike hoekbaken van laasgenoemde plaas, daarvandaan suidwaarts langs die grense van die volgende plase wat ook ingesluit is by hierdie gebied: Deel 1 en die Oorblywende Grootte van Verloorveld 220, Deel A van Goamus 70, Goamus Ost 69, die Oorblywende Grootte en Deel 2 van Ventershooop 164, die Oorblywende Grootte van Springbokvlei 237, Deel 1, die Oorblywende Grootte en Deel 2 van Zoekmaker 236, Deel 1 van Gross Daberas 17, Deel 1, die Oorblywende Grootte en Deel 2 van Daberas Ost 18, die Oorblywende Grootte van Klein Daberas 19, Tses Reserve 169, Blaukehl-Nord 141, Blaukehl-Sud 142, na die suidoostelikste hoekbaken van laasgenoemde plaas, daarvandaan weswaarts langs die grense van die volgende plase wat hulle insluit in hierdie gebied: Blaukehl-Sud 142, Deel 1 van Blau Ost 144, Bloemhof 311, die Oorblywende Grootte, Deel 4 en Deel 1 van Itzawisis 9, na 'n algemene punt van laasgenoemde plaas, Paradys 8 en Berseba Reserve 170, daarvandaan ooswaarts langs die grense van die volgende plase wat ingesluit is in hierdie gebied: Berseba Reserve 170, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Nabaos 7, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Gellap-West 4, Berseba Reserve 170, na die suidelikste hoekbaken (Neck, Trigonometriese Baken) van laasgenoemde plaas, daarvandaan weswaarts langs die grense van die volgende

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

plase om hulle by hierdie gebied in te sluit: Berseba Reserve 170, Garis 74, Schnepfenrivier 73, Kosis⁷², Isaaksbrunn 71, Soromaas Reserve 40, na die suidwestelike hoekbaken van laasgenoemde plaas; daarvandaan noordwaarts, ooswaarts en noordwaarts langs die grense van die volgende plase om hulle by hierdie gebied in te sluit, Soromaas Reserve 40, die Oorblywende Grootte en Deel 1 van Florsheim⁶⁹, Nugoais 65, Pfalz 61, Doachas 57, Landshut 58, Berseba Reserve 170, Eidsabmub 51, Liebenstein 50, Deel 2 en Deel 1 van Ou Tempelhof 583, Teschenbrugge 48, Kinachas I 37, Vergelee 380, Deel A van Kosis 36, Kamagams 35, Uibis 34, na die westelikste hoekbaken van laasgenoemde plaas, die punt van die begin.

Gebied 2

'n Sekere deel van die oorblywende gebied van die plaas Bondelswarts Reserve Nr. 134, Registrasie Afdeling V, geleë in die magistraatsdistrik van Karasburg, gehou kragtens sertifikaat van geregistreerde titel Nr. 1800/1967; en 'n Sekere deel 23 ('n deel van deel 8 van deel A) van die plaas Kalkfontein West Nr. 48, Registrasie Afdeling V, geleë in die magistraatsdistrik van Karasburg, gehou kragtens oordragkontrak Nr. 1801/1967;

Gebied 3

'n Sekere deel van die oorblywende grootte van die plaas Warmbad West Nr. 305, Registrasie Afdeling V geleë in die magistraatsdistrik van Karasburg, gehou kragtens sertifikaat van geregistreerde regeringstitel Nr. 1534/1973; 'n Sekere deel van die plaas Warmbad West Nr. 305, Registrasie Afdeling V, geleë in die magistraatsdistrik van Karasburg, gehou kragtens toewysing van grond T1783/1977; en

Gebied 4

Die plase Gainatseb Nr. 67, Eastwood Nr. 73, Tsumamas Nr. 74, en Kranspoort Nr. 475, Registrasie Afdeling A, geleë in die magistraatsdistrik van Outjo.

Gebied 5

'n Sekere Plaas Hoachanas Nr. 120, Registrasie Afdeling M, geleë in die magistraatsdistrik van Mariental, 14252,5049 hektaar groot.

Wet Nr. 5, 2002 KOMMUNALE GRONDHERVORMINGSWET, 2002

SKEDULE 2
Wette wat herroep is
 (afdeling 45)

Nr. en jaar van wet	Kort titel	Omvang van herroeping
Wet Nr. 18 van 1936	Ontwikkelingstrust en Grondwet, 1936	Die Geheel
Wet Nr. 17 van 1939	Ontwikkelingstrust en Grondwysigingswet, 1939	Die Geheel
Wet Nr. 18 van 1954	Ontwikkelingstrust en Grondwysigingswet, 1954	
Wet Nr. 56 van 1954	Suidwes-Afrika Inboorlingsake Administrasiewet, 1954	Die Geheel
Wet Nr. 73 van 1956	Ontwikkelingstrust en Grondwysigingswet, 1956	Die Geheel
Wet Nr. 41 van 1958	Ontwikkelingstrust en Grondwysigingswet, 1958	Die Geheel
Wet Nr. 110 van 1976	Ontwikkelingstrust en Grondwysigingswet, 1976	Die Geheel
Proklamasie Nr. AG. 19 van 1978	Administrasie van die Suid-Afrikaanse Bantoetrust in Suidwes-Afrika Proklamasie, 1978	Die Geheel

DANKBETUIGING

Hierdie boekie word gepubliseer deur die Ministerie van Grond, Hervestiging en Rehabilitasie in samewerking met die Namibiese Instituut vir Demokrasie (NID). Dit is beskikbaar in die volgende tale: Oshindonga, Otjiherero, Khoekhoegowab, Afrikaans, Rukwangali, Silozi en Setswana. Neem asseblief kennis dat die enigste geldige teks van die Wette die offisiële Engelse bewerking is.

Hierdie publikasie is moontlik gemaak deur die finansiële ondersteuning van die Konrad-Adenauer-Stigting.

© Oktober 2003, Ministry of Lands, Resettlement and Rehabilitation; Namibia Institute for Democracy.

Namibia Institute for Democracy
P.O.Box 11956
Windhoek
Namibia
Tel. (061) 229117/8
Fax (061) 229119
nid@nid.org.na
www.nid.org.na

Ministry of Lands, Resettlement
and Rehabilitation
Private Bag 13343
Windhoek
Namibia
Tel. (061) 285 2111
Fax (061) 228240